ئەو ئافرەتىن دەورووبەرىن پېغەمبەرى

کوّمکرن و وورگیّران **ئیبراهیم سەلیم**

ئەو ئافرەتىن ل دەوروورىن پىغەمبەرى

كۆمكرن و وەرگێڕان:

ئيبراهيم سهليم

ناڤێ پەرتووكێ: ئەو ئافرەتێن ل دەورووبەرێن پێغەمبەرى.

كۆمكرن و وەرگێران: ئيبراھيم سەليم.

پێداچوونا زمانی: حهسهن حاجی.

يێشەكى

ئه ق پهرتووکه کورتیه که ل سهر وان هه قرینین پیخمبهری سلاقی بن و خودی ژ وان هه قرینا پازی بیت ئه گهر هندی دهرباره ی فان ده یکین باوهرداران بنقیسین ژی هه را کیمه و ده رحه قا وان و ئه وا وان بو ئیسلامی کری ناده رکه قیت چونکی هه می خه ما وان ئه وی بو تنی خودایی وان و هه قرینی وان پیخمبه رسلاقی لی بن ژ وان پازی ببیت و ژیانا وان هه می کرنا عیباده تی و دانا خیری و هاریکاریکرنا هه ژار و به له نگازا و فیربوون و به لاقه کرنا خیری و هایشی بوو له ورا ئه ق پهرتوکا بچویك دی به حس ل پشکه کا بچویك ژ ژیانا ئه قان ئافره تین هه ره مه زن که ت و چه ند به حسا وان ژی بکه ین و چه ند په رتوکان ژی ل سه ر وان دروست بکه ین وان و ما چه وا خودایی مه زن ل ئه سمانا ناسنا قی وان کریه ده یکین باوه رداران ده می خودی دبیژیت:

﴿ ٱلنَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ وَأُشَّهَاتُهُمُّ

ن ﴾ الأحزاب: ٦

پیغمبهر ژ خودان باومران هیژاتر و فهرتره بو وان نهو گوهی خو بدهنی (د ههمی کاروباریت ژیانا خودا، و هه شرینین پیغمبهری ده یکین باومردارانن.

ئە پەرتوكە كومكرنە ژ كومەكا پەرتوكين عەرەبى كو دى ل دوماھىكا پەرتوكى ناقين ھەميا بيژين، و و ريزبەنديا ھەقژينى پيغمبەرى سلاق ئى بن من ل دويڤ پەرتوكا شيخ محمود المصرى دانايە ئەوا ب ناقى (صحابيات حول الرسول الله)

.

ژ ههژی یه بیّژین ئه ق پهرتوکه دی وه ک خیر هیّته به لاقه کرن و بی بهرامبه ر ئه و ژی وه ک خیّره کا به رده وام (صدقه الجاریه) بو دهیك و بابیّن من ئهویّن نوکه ل بن گوریّن خوقه ئه قجا نه فهرمانه ل ته دکه م به لکو داخازیه که ئهگه ر ته ئه ق پهرتوکه خواند و ته مفایه ک ژی دیت دهیک و بابیّن من ژ دوعاییّن خو بی به هر نه که.

ژ خودی دخوازم فی خیری بگههینیته دهستین وان و پلهیین وان د بهههشتی دا بلند بکهت و خودی ژ دهیك و بابین ههمی موسلمانا رازی ببیت

خەدىجا كچا خوەيلدى خودى ژى رازى ببيت

ئهو دایکا موسلمانا و سهروهرا ئافرهتین جیهانی د ههمی سهردهماندا دایکا قاسمییه و کچا خوهیلدی کوری عهبدولعهزی کوری قهسییی کوری کلابی قورهیشییه، دایکا زاروکین پیغهمبهرییه و ئهو ئیکهم کهس بوو ژ بهری ههمییان باوهری بیغهمبهری ئینایی و باوهر ژ پیغهمبهری سلاق لی بن کری.

ئەو ئافرەتەكا بهێز و ژير و زيرەك و چەلەنگ بوو و پێغەمبەرى گەلەك مەدحێن وێ دكرن و پێغەمبەرى ئەو ب سەر ھەمى ھەڤژينێن خۆ دئێخست و پێغەمبەرى گەلەك مبالەغە د مەدحكرنا وێدا دكر ھەتا وى ڕادەى عائيشا دبێژيت: من غيرە ژ چ ژنان ڕانەكرييە ھندى من ژ خەدىجايێ يا ڕاكرى، ھندى پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن مەدحێن وێ دكرن.

خەدىجا خودى ژى رازى بىيت پىغەمبەرى چ ھەقۋىن ل سەر وى نەئىنان و گەلەك زارۆك ژ وى بوون ئەو ژ باشترىن ھەقپشكا پىغەمبەرى بوو سلاقىن خودى ل سەر بن، ئەوى مال و ملكى خو ددا پىغەمبەرى و پىغەمبەرى سلاق لى بن بازرگانى پى دكر.

زوبهیر دبیّژیت: ل سهر دهمیّ جاهلییهتیّ دگوّتنه خهدیجاییّ ژنا پاقژ و دایکا خهدیجاییّ فاتیمه کچا زائده عامری بوو.

دەستپێكێ خەدىجايێ شوى ب دوو كەسان كربوو بەرى پێغەمبەرى سلاڭ لێ بن ئەو ژى يێ دەستپێكێ ئەبۆ ھالە ئبن زرارە بوو كو بۆ دەمەكێ كورت ما لگەل و پاشى ئەو كەسە مر و خەدىجايێ ھەڭژينى لگەل عەتىق ئبن عائدى پێكھينا و پاش ژ وى جودا بوو ھندەك دبێژن ئەو ژى مر و ھندەك دبێژن ژێكجوودابوون و پاشى ھەڭژينى لگەل پێغەمبەرێ خودێ پێكھينا و دھێته گۆتن كو ئەو 15 سالان ژ پێغەمبەرى (سلاڭ لێبن) مەزنتر بوو(1).

زارۆكێن خەدىجايى خودى ژى رازى ببيت:

ئیکهم زاروّک خهدیجا پی دووگیان کهفتی قاسم بوو، کو نهو ناسنافی پیغهمبهری بوو دگوتنی نامبو قاسم، پاشی دویندهها پیغهمبهری بهردهوام بوو و خودی زهینب و نوّم کهلسوّم و فاتیما ب رزقی پیغهمبهری و خهدیجایی کرن و نه فرزاروّکه ههمی بهری

(1) سير أعلام النبلاء (109/2)

هاتنا وهحییی بوون و پشتی هاتنا وهحییی خودی عهبدوللا ب رزقی کر کو عهبدوللا بهرنیاس بوو ب (تهیب و تاهر).

ئبن عهباس خودی ژی رازی ببیت دبیژیت: زاروٚکین پیغهمبهری سلاق لی بن ههمی ژ خهدیجایی بوون، ب تنی ئیبراهیم تینهبیت ئهو ژ ماریا قبتی بوو کو دوو کور و چار کچ ژ خهدیجایی بوون ئهو ژی (قاسم و عهبدوللا) و ژ کچان (قاتیما و ئوم کهلسوم و زمینهب و رووقهیه) و کورین پیغهمبهری ههمی د زاروٚکینییا خودا مرن و کچین وی مانه ساخ و مهزن بوون و گههشتنه ئیسلامی و موسلمان بوون و وان هه قرینی پیکهینا، رهقیا و ئوم کهلسوم هه قرینین ئیمام عوسمانی بوون خودی ژی رازی ببیت و زمینهب هه قرینا ئهبی عاس ئبن رهبیعی بوو خودی ژی رازی ببیت و فاتیما هه قرینا ئیمام عهلی بوو خودی ژی رازی ببیت.

بهێزی و زيرهکييا خهديجايي خودي ژي رازی ببيت:

عائیشا خودی ژی رازی ببیت فهدگوهیزیت و دبیژیت: ئیکهم تشت ژ وهحییی بو پیغهمبهری هاتی خهونین چاك بوون و ههر خهونهکا پیغهمبهری سلافی لی بن دیتبا ئیلا روزژا د دویشدا وهسا

چیدبوو و پاشی قهدهری و بتنیبوون ل بهر پیغهمبهری شرین بوو و دچوو شکهفتا حهرائی و بتنی ل ویری دما و پهرستن تیدا دکر و پاش دزڤری نك خهدیجایی ل مالا خو دما وهسا ههتا حهقی هاتییه خواری و ئهو د شکهفتا حهرائیقه بوو و مهلائیکهتهك هاته ده فه و ژی جبریل بوو و گوتی بخوینه پیغهمبهری سلاهٔ لی بن گوتی ئهز نزانم بخوینم و پیغهمبهری گوت ئهوی ئهز گرتم و گفاشتم و گوته من بخوینه و من دووباره گوتی ئهز نزانم بخوینه و من دووباره من بخوینه من گوتی ئهز نزانم بخوینه و جارهکا دی ئهز گرتم و گفاشتم و گوته من بخوینه من گوتی ئهز نزانم بخوینه و جارهکا دی ئهز گرتم و گفاشتم و گوته من بخوینه من گوتی ئهز نزانم بخوینه و جارهکا دی ئهز گرتم و گفاشتم و گفته من بخوینه من گوتی ئهز نزانم بخوینه و جارهکا دی ئهز گرتم اللهای اللها

پینههمبهر سلاق لی بن قهگهریا مال و یی دلهرزیت و چوو د مالقه ده فخهدیجایی و گوت من بنخیقه من بنخیقه خهدیجایی تشتهك پیداکر و ئهو نخافت ههتا ئهو ترس و لهرزینه ژ سهر چووی و پاشی گوته خهدیجایی ئهقه من خیره و چیروک ههمی بو قهگیرا کا ج هاتییه رویدان و پاشی گوت ئهز ترسیام،

خەدىجايى گۆتى ب ھىقى بە ئەز ب خودى كەم خودى چ جاران تە ناشكىنىت، چونكى تو دى دلاقانىيى گەھىنى.

خهدیجایی خودی ژی رازی ببیت نهو ههستی نهخوش و بترس ل سهر زهلامی خو سفك كر و هاریكارییا وی كر ههتا وی رادهی خودی ب ریكا جبریلی سلاف ل خهدیجایی كرن.

سهبر و هاریکارییا خهدیجایی خودی ژی رازی ببیت:

خهدیجا خودی ژی رازی ببیت وی نهو نهخوشی و نیشانه نهوا دهاته سهری پیغهمبهری سلاهٔ لی بن ددیت دهمی بانگخوازییا خهلکی بو نیسلامی دکر، نه فجا نه و ل سهر هندی گهله ک بسهبر بوو و گهله ک هاریکارییا پیغهمبهری سلاهٔ لی بن دکر و وی نه و نیشان و خهمه ل سهر هه فرینی خو گهله ک سفک دکر و د هه می نیخشان و خهمه ل سهر هه فرینی خو گهله ک سفک دکر و د هه می نه خوشییاندا لگه ل پیغهمبهری بوو و پشکداری د خهم و نه خوشییین ویدا دکر، ده می مشه ختبوونا موسلمانان بهره فی خهبه شیقه پیکهاتبوو ژ 12 زه لام و 4 ژنان و سهرکرده یی وان عوسمانی کوری عهفانی بوو و ژ ژنان ژی ره فیایا کچا پیغهمبهری بوو و پیغهمبهری د ده رحه قا واندا گوت نه و نیکهم هه فرین د رپیکا خودی مشه خت دبن، پشتی نیبراهیم پیغهمبهری و لووت پیغهمبهری سلاهٔ ل وان بن. خهدیجا خودی ژی رازی ببیت لگه ل

همفژینی خو راوهستیا و مشهخت نهبوو و خاترا خو ژ کچا خو رهقیایی خواست و روندك یین ب چافین ویدا دهینه خوار و ل سهر وی نهخوشییی بسهبر بوو و لگهل ههفژینی خو پیغهمبهری سلاف لی بن ل بهرامبهری وی نهخوشییی راوهستیا⁽¹⁾.

ئەو سلاقين خودى ل خەدىجايى كرين:

ئەنەسى خودى ژى رازى ببيت گۆت جبريل ھاتە دەڤ پىغەمبەرى سلاڤ لى بن و خەدىجا ل دەڤ پىغەمبەرى بوو و جبريلى گۆتە پىغەمبەرى سلاڤ لى بن كو خودى يى سلاڤان ل خەدىجايى دكەت و خەدىجايى گۆت خودىيە سەلام و سلاڤ ل سەر جبريلى ژى بن (2).

مرنا خەدىجايى خودى ژى رازى ببيت:

ل دووماهیکا سالا دههی ژهاتنا پیغهمبهری سلاقه لی بن و پشتی بدووماهیکهاتنا دوّرپیچکرنا کافریّن مهککههی بو مالباتا ئهبو تالبی ب دهمهکی مامی پیغهمبهری ئهبو تالبی عبدولمناق کوری

(2) رواه النسائي في فضائل الصحابة (254)

^(13/1) ابن هشام (213/1)

عەبدولتەلبى مر و ئەبۆ تالب ئەو بوو يى درىزىيا دەھ سالان بەرەڤانى ژ پىغەمبەرى كرى و ئەو ژ كافران پاراستى، پشتى مرنا ئەبۆ تالبى ب دەمەكى كىم ھندەك دبىرن ب سى رۆژان دايكا باوەرداران خەدىجايا كچا خوەيلدى ژى ژ ڤى دونيايى بار كر و ھندەك ديرۆكناس دبيرن مرنا ئەبۆ تالبى و خەدىجايى ھەردوويان ل ھەيڤا رەمەزانى بوو ژ سالا دەھى ژ ھاتنا پىغەمبەرى سلاڤ لى بن.

خەدىجا بۆ پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن ژ باشترىن ژن و ژ باشترىن هەڤژىنان بوو ئەو ھەڤالا وى يا خۆشى و نەخۆشىيان بوو ب مال و ملكێ خۆ ھارىكارىيا پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن دكر و ھەمى دەمان ل سەر ھەر نەخۆشىيەكێ بسەبر بوو ئەو نەخۆشىيێن ژ لايێ كافرێن مەككەھێڤە دگەھشتنە وان و پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن بەرى خەدىجايێ چ ھەڤژين نەھىنابوون ئەو ئێكەم ھەڤژينا پێغەمبەرى بوو سلاڤ لێ بن و چ ھەڤژين ل سەر وێ نەھىنان ھەتا ژ دونيايێ بار كرى و پێغەمبەر د دەرحەقا وێدا دبێژيت: (باشترین ژن خەدىجايا خوەيلدىيە) و پێغەمبەر سلاڤ لێ بن دېرخەقا وێدا دبێژيت:

کچا محهمهدییه و ئاسیایا کچا مزاحمییه و مریهمایا کچا عمرانییه) خودی ژ ههمییان رازی ببیت.

پێغهمبهری سلاف لێ بن گهلهك حهز ژ خهدیجایێ دکر، ههتا وی رادهی پشتی مرنا وێ ژی عائیشا خودێ ژێ ڕازی ببیت دبێژیت دهمێ مه گیانهوهرهك سهرژێکربا دا هندهك گوشتی راکهت و بێژیت ڤی بو ههڨالێن خهدیجایێ ببهن.

خودی ژ خهدیجایی رازی ببیت و خودی ژ ههرچار کچین خهدیجایی رازی ببیت و

سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژينێ خهديجايێ بن.

رُ وان كهسين كو بانگخوازييا ييغهمبهري سلاڤ لي بن قهبويل کری و هاتینه د نافئ ئیسلامیّدا ئهو ژی سکران کوریّ عهمروّییّ برایی ههڤالی پیغهمبهری سوههیلی کوری عهمروّیی و ههڤژینا وی سهوده کو دبوو دۆتماما وی ژی سهودهیا کچا سومعهی و هەڤژينێ وێ هەردوو موسلمان بوون و ئيسلام چوو د ناڤ دلێ واندا و پشتی ئەوان كافرين مەككەھى ب موسلمانبوونا سكرانی ئاگەھدار بوون و دلرەقى و حقدا وان بەرامبەرى ئيسلامى وەل وان کر کو ئهو رابن دژوارترین سزا بدهنه بهر سکرانی و موسلمانیّن لگهل وی و ب دژواری ئهو سزا دان و تیّهنی و برسی کرن و هندهك ژ وان خوّ ل بهر في سزايي گرت و هندهكان ژي خوّ ل بهر نهگرت و مرن و هندهکان ژ دژوارییا سزایی وان کافران کوفری ب ئیسلامی کر. دەمی پیغهمبهری دیتی کو هەڤالین وی ییّن نهخوّشترین و دژوارترین سزا دبینن و ئهو و مامیّ وی نەشێن چ بكەن رابوون گۆتە وان ھەرنە حەبەشێ مەلكەكێ دادیهروهر یی ل ویری ههی زولی ل کهسی ناکهت. وان موسلمانان

پیگری ب ئاخفتنا پیغهمبهری سلاف لی بن کر و بهره ئهردی حمیه شیقه چوون و ئهفه ئیکهم کوچکرن بوو د ئیسلامیدا.

سهودهیی لگهل ههڤژینی خو ژی کوچ کر و ل حهبهشی ژیان و خوشترین دهم بووراندن لگهل ئیسلاما د دلی واندا ل بن دهستههلاتا وی پاشایی دادپهروهر کو نهجاشی بوو خودی ژی رازی ببیت. پشتی هینگی قهگهریانه مهککههی دا لگهل خوشتقییی خودی پیغهمبهری سلاق لی بن بژین، چونکی ئهو نهخوشییا لگهل پیغهمبهری گهلهك خوشتره ژ وی خوشییا مروّق دبهت دویری پیغهمبهری سلاقین خودی ل سهر بن.

دەمى زڤرىن و وان دىت ھێشتا كافرێن مەككەھى يێن دژايەتىيا ئايىنى ئىسلامى دكەن و سزايا ددەنە بەر ھەڤالێن پێغەمبەرى سلاڤ ئى بن و ئى پێغەمبەرى ھەر ئەو ئارام دكرن و دگۆتە وان سەركەڤتنا ئايىنى خودى يا نێزيكە.

ژێك دويربوونا بژان:

رِوْرْ بوورین و ئهو ههردوو ههڤژینه سکران و ههڤژینا وی سهوده ین لگهل قورئانی رِوْرْیْن خوْ دبوورینن و قورئان یا د ناڤدلی وان و خوینا واندا دچیت و دهیّت ههتا رِوْرْهك هاتی و تاما مرنی گههشتییه سهر دهڨی سکرانی ههڤژینی سهودهیی و سکرانی ژ ڤی دونیایی بار کر و بهرهڨ خودایی خوْقه چوو ل مهککههی

چوو بهر دلوٚقانییا خودی و ل سهر جهی خو بوو و سهوده گهلهك بو بخهم کهفت و ئیدی سهوده د قی دونیاییدا ما بتنی، بهلی پا وی سهبر ل سهر وی نهخوشییی کیشا، چونکی وی دزانی کو خودی گهلهك یی دلوٚقانه و چ مروٚقان پشتگوهقه ناهاڤیژیت و دزانی خودی گهلهك یی دلوٚقانتره بو بهندهیی خو ژ دلوٚقانییا دایکی بو زاروٚکی وی، ئهگهر مروٚق ل سهر نهخوشییان بسهبر دایکی بو زاروٚکی وی، ئهگهر مروٚق ل سهر نهخوشییان بسهبر بیت و هزرا باش ژ خودی بکهت بو وی گهلهك چینر و خیرتره، چونکی ئهڤروٚ سهوده یا بتنی بوو و کهسی خو نهبوو و ما وی چ د زانی دی روژهك هینت و دی بیته ههڤژینا چینرترین چ د زانی دی روزهك هینت و دی بیته ههڤژینا چینرترین

دەمى بەختەوەريىي:

د وان رۆژاندا پێغهمبهر گهلهك يێ بخهم و دامايى بوو ژ بهر مرنا ههڤژينا خۆ خهديجايێ، چونكى خهديجا خۆشتڤيترين كهس بوو ل بهر دلێ پێغهمبهرى سلا لێ بن، د ڨى كاودانێ نهخۆشدا و ڨێ دلتهنگى و خهما پێغهمبهر سلاڨ لێ بن تێدا ئهرێ دێ ئهو كيژ ژن بيت خهما پێغهمبهرى سلاڨ لێ بن سڨك ئهرێ دێ ئهو كيژ ژن بيت خهما پێغهمبهرى سلاڨ لێ بن سڨك

رِوْناهییهك و بهختهوهرییهكا مهزن ل پیشییا سهودهیی بوو ب حهزكرنا خودایی پاك و بلند وهسا حهز كر كو سهوده ببیته هه قرینا ییغهمبه ری خودی.

رێػا هەڨژينييێ:

همقالیّن پیّغهمبهری ئهو بها و قهدری خهدیجایی دزانی ئهوی ل ده ده پیّغهمبهری و دهمی خهدیجا مری همقالیّن پیّغهمبهری دوعا دکرن کو خودی همقژینهکی ب رزقی پیّغهمبهری بکهت وی نهخوّشی و خهمی ل سهر پیخهمبهری سقك بکهت، بهلی پا چ ژ همقالیّن پیّغهمبهری سلاق لی بن ئهو ویّرهکییه نهبوو بچن قی همقالیّن پیّغهمبهری سلاق لی بن ئهو ویّرهکییه نهبوو بچن قی بابهتی همقژینییی لگهل پیّغهمبهری سلاق لی بن قهکهن ژ بهر زیّده حهزژیّکرنا پیخهمبهری بو خهدیجایی، بهلی پا ئیک ژ وان کهسان ویّرهکی دا خو و چوو لگهل پیّغهمبهری ئاخقت ئهو ژی خهولهیا کچا حهکیمی بوو، چوو ده پیّغهمبهری سلاق لی بن و خهو پیّغهمبهری سلاق لی بن و نهو پیّغهمبهری سلاق لی بن و نهو پیّغهمبهری سلاق لی بن و به نهو پیّغهمبهری سلاق لی بن و به نهو پیّغهمبهری سلاق لی بن د خهما به نهی بینههمبهری سلاق لی بن، دا خهما پیّغهمبهری سقك ببیت.

عائیشا خودی ژی رازی بییت بو مه فهدگوهیزیت کا ئهف هەڤژينييە جاوا پێكهات دبێژيت: خەولەيا كچا حەكيمى كو هەڤژينا عوسمانى كورى مزعونى بوو، چوو دەڤ پێغەمبەرى سلاق لی بن و گۆتی: ئهی ییغهمبهری خودی ئهری ما تو هەڤژينييى يېكناهينى؟ يېغەمبەرى سلاڤ لىي بن گۆتى و لگەل كي پيكبينم؟ خەولەيى گۆت ئەگەر تە بقيت لگەل كچەكي و ئەگەر تە بقىت لگەل ژنەكى؟ يىغەمبەرى گۆتى كچ كىژكە؟ خەولەيى گۆت كچا نىزىكىرىن و خۆشتقىىرىن ھەقالى تە عائيشايا كچا ئەبۇ بەكرى! يېغەمبەرى سلاڤ لى بن گۆتى و ژن كيژكه خەولەيى گۆت سەودەيا كچا زومعەى وى باومرى يا ب تە هينايي و ل دويڤ ته هاتي، پێغهمبهري سلاڤ ليّ بن گوتيّ ديّ ههره بیّژه وان و بیرا من ل وان بینه. $^{\perp 1}$ خهوله بهرههٔ سهودهیی و بابيّ ويّ زومعهييّ جوو كو بابيّ ويّ زهلامهكيّ دانعهمر بوو و گۆتە وان (ما ئەقە خودى چ خير و بەرەكەت بۆ ھەوە ھنارتىيە).

سەودەيى ب مەندەھوشىقە گۆتى چ چىبوويە خەولە؟

⁽¹⁾ قال الهيثمي في المجمع (15285) رواه طبراني و رجاله و رجال الصحيح غير محمد ابن عمرو بن عقلمة و هو حسن الحديث

خەولەيى خودى ژى رازى ببيت گۆت پىغەمبەرى خودى سلاڤ لى بن ئەز يى ھنارتىم دا تە بۆ وى بخوازم.

سهوده خودی ژی پرازی بییت گهلهك كهیفخوش بوو و ژ كهیفاندا كره گری و خهونا وی بوو پراستی ئهوی د خهودا ددیت ئهو دبوو ههڤژینا پیغهمبهری. سهوده بهرهڨ خهولهیی چوو و گوت ئهز گهلهك حهز دكهم و كهیفخوشی ل سهر دیمی وی دیار بوو و گوتی بهلی دهستپیکی لگهل بابی من باخشه.

خەولە چوو د ژوورقە و سلاقا جاھلىيەتى لى كر و گۆتى سپيدەيا تە ب خۆشى بيت

بابی سهودهیی گۆتی تو کیی؟

خەولەيى گۆتى ئەز خەولەيا كچا حەكىمىمە و ھەڤژىنا عوسمانى كورى مەززعونى

خەولەيى گۆت كەيفا بابى سەودەيى ب من ھات و گۆت ماشاء الله و وى دزانى ئەز يا موسلمان بوويم و گۆتە من تە خىرە تە چ دۇنىد؟

خەولەيى گۆت: محەمەدى كورى عەبدوللايى كورى عەبدوللايى كورى عەبدولموتەلىبى داخوازا كچا تە سەودەيى دكەت ھەڤژينييى لگەل پىكبىنىت.

وی گۆت: محهمهد کهسهکی باشه و یی مهرد و دلوّڤانه ئهریّ ههڤالا ته سهوده چ دبیّژیت.

خەولە: ئەو يا رازييە و بدلييە.

وى گۆت: گازى بكەيى بلا بهيتە دەڤ من.

خەولەيى گازى سەودەيى كر و ھاتە دەڤ بابى خو و بابى وى گۆتى خەولەيا كچا حەكىمى يا ھاتى يا دبىن رىت كو محەمەدى كورى عەبدوللايى يى داخوازا ھەڤزىنىيى ژ تە دكەت و محەمەد كەسەكى باش و دلوڤانە ئەرى تو يا رازىى؟

سەودەيى ب دەنگەكى نزم گۆت: بەلى ئەز حەز دكەم.

زومعه بابی سهودهیی ل خو زقری و گوته خهولهیی بیژه محهمهدی بلا بهیته ده مه.

خەولەيى گۆت پىغەمبەر ھاتە مالا وان و ھەقبەستا(گرىبەست) ھەقژىنىيى لگەل سەودەيى گرىدا و مەھرا وى چارسەد دەرھەم بوون.1

د مالا پيغهمبهريدا سلاڤ لي بن:

سهوده خودی ژی رازی ببیت هه شرینا دوویی یا پیغه مبه ری بوو پشتی خه دیجایی و سی سالان ما ل ده ش و پشتی هینگی ژنوی هه شرینی لگه ل عائیشایی پیکهینا ژ زیره کییا سهوده یی ئه و بوو شیا مالا پیغه مبه ری سلاف لی بن پر بکه ت ژ خوشی و ئارامییی و وی خه مین پیغه مبه ری سلاف لی بن گه له ك سفك دکرن و سهوده یی بو پیغه مبه ری سلاف لی بن گه له ك سفك دکرن و سه و ده پیغه مبه ری سلاف لی بن گه له ك به حسا حه به شی دکر و به حسا کچا وی ره قیایی ل ده می حه به شه بو دکر و خه مین پیغه مبه ری سلاف لی بن شه دره فاندن، چونکی خه مین پیغه مبه ری سلاف لی بن شه دره فاندن، چونکی پیغه مبه ری سلاف لی بن شه دره فاندن، چونکی و هه شرین پیغه مبه ری سلاف لی بن گه له ک حه ز دکر ده نگوباسین کچا خو و هه شرینی وی عوسمانی بزانیت، سه وده یی خودی ژی رازی ببیت هم ر تشته ک دکر یی پیغه مبه ر سلاف لی بن که یفخوش کربا و هه می ده مان که یفخوش ییا پیغه مبه ری دفیا، هه تا وی راده ی

-

أقال الهيشمي في المجمع (15786) رواه أحمد وبعضه صرح فيه بالاتصال عن عائشة وأكثر مرسل وفيه محمد بن عمرو بن علقمة وثقة غير واحد وبقية رجاله رجال الصحيح

سەودەيى خودى ژى رازى ببيت شەقەكا خۆ دا عائيشايى، چونكى سەودەيى دزانى پىغەمبەر سلاق لى بن گەلەك حەز ژ عائىشايى دكەت.

عائیشا خودی ژی رازی ببیت دبیژیت: ئهگهر گهشته کربا وی وه هائیشا خودی ژی رازی ببیت دبیژیت: ئهگهر گهشته کربا وه وه هائیشارتنه ک دکر د نافبهرا ههفژینین خودا وه سههمه کی بو دزفراند ئه و سههم بهری وی کهفتبا کیژ ههفژینا وی دا ل دمف وی بیت و سههم زفراند و کهفته سهر سهودهیی و سهوده بهس دا پیغهمبهری سلاف لی بن ژ خو رازی بکهت و کهیفا وی بینیت رابوو شهف و روژا خو دا عائیشایی.

رويدانهكا بكهنى:

عائیشایی و سهوده یی گهله ک حهز ژ ئیکودوو دکر و عائیشایی گهله ک مهدحین سهوده یی دکرن و ئه قحه زژیکرنا وان وهل وان کر هنده ک رویدانین بکهنی دناقبه را واندا بهینه رویدان ژ وان ژی: جاره کی من خوارن درستکربوو و ئه و خوارن ئافکا گزشتی بوو پیغه مبه ری سلاف لی بن گهله ک حهزژید کر و پیغه مبه رد

² أخرجه البخاري (3593)

ناڤبهرا من و سهودهییدا بوو و من گوته سهودهیی کهرهم بکه بخو. وی نهخوار. من گوتی بخو یان دی ب سهروچاڤین ته رادهم. ههر وی نهخوار، من دهستی خو کره د ناڤ وی خوارنیدا و و من ل ناڤچاڤین وی دا. پیغهمبهری ب مه کره کهنی و دهستی وی گرت و کره د ناڤدا و گوتی دی تو ژی ب سهروچاڤین وی راده و پیغهمبهری کره کهنی و عومهر د ویریرا بووری و مه هزر کر دی هیته د ژوورڤه و پیغهمبهری گوته مه رابن سهروچاڤین خو بشون، عائیشایی گوت نهز هیژ یی عومهری مهزن دبینم و ریزی بشون، عائیشایی گوت نهز هیژ یی عومهری مهزن دبینم و ریزی لی گرتی و مهزن کری.

رِوْژا خاترخواستني:

سەودە ب ھەمى دىن خۆ لگەل پىغەمبەرى سلاڭ لى بن ژيا و خەما وى ھەمى ئەو بوو خودى و پىغەمەبەر سلاڭ لى بن ژى رازى ببن، بەلى پا ھەر دەستپىكەكى دووماھىكەك يا بۆ ھەى و ئەو رۆژ ھات يا دىلى سەودەيى ترى خەم ببيت و چاڭىن وى ترى رۆندك ببن ژبەر مرنا خۆشتقىيى وى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن ئەو پىغەمبەرى ھەمى خۆشى و دلۇقانى و ئارامى دايە سەودايى

سهوده گهلهك ب مرنا پيغهمبهرى سلاڤ لى بن بخهم كهڤت و خهمان دلى وى داگير كر، بهلى پا ئهو ل سهر وى نهخوشييى بسهبر دا ل دهڤ خودى ببيته خودان خير، پيغهمبهر مر و ئهو ليه بهودهيى رازى بوو.

پشتی مرنا پیغهمبهری سلاف لی بن ژی سهوده ههر ما ل سهر وی فیربوونی یا پیغهمبهری نهو فیر کری ژیانا خو ههمی بو رازیبوونا خودیقه بووراند و ههمی دهمین خو ب روژی و نقیژانقه دبووراندن و ههقالین پیغهمبهری سلاف لی بن گهلهك بها ددا سهودهیی و ههتا خیلافهتا عومهری سهوده ما ساخ و ل دووماهیکا خیلافهتا عومهری کوری خهتابی خودی ژی رازی ببیت سهودهیی ژ فی دونیایی بار کر و چوو بهر دلوفانییا خودایی مهزن.

خودیٚ ژ سهودهییٚ ڕازی ببیت ئهو ژ باشترین ژنان بوو سلاڤیٚن خودیٚ ل ههڤژینیٚ ویٚ بن

عائیشایا کچا ئەبۆ بەكرى خودى ژى رازى ببیت

ئیمام زهههبی د دهرحهقا دایکا مه عائیشاییدا دبیّژیت: عائیشایا کچا ئهبو بهکری مهزنترین خهلیفی پیخهمبهری یا قورهیشی دایکا باوهرداران و ههڤژینا پیخهمبهری خودی سلاڤ لی بن و تیگههشتیترین و فهقیهترین ژنا ڤی ئوممهتی 2. عائیشا ژنهکا پیستسپی بوو و دگوتنی حهمیرا ژبهر کو یا سوّر و سپی بوو، پیخهمبهری چ ههڦژینین کچ بو خو نههیناینه ژبلی وی ئهو ئیکهم و دووماهیک ههڤژینا کچ بوو پیخهمبهری سلاڤ لی بن بو

1 الاصابة لابن حجر (16/8) وأزواج النبي للصالحي ص78

² سير أعلام النبلاء للذهبي (135/2)

خو هینایی و زانا د وی باوهریدانن کو عائیشا خودی ژی رازی ببیت تیگههشتیترین ئافرهت بوو بو ئیسلامی و زانایهکا ههرهمهزن بوو و سهحابی ژ وی فیری دینی دبوون و وی نیقهکا دینی یا بو قهگوهاستی، دهمی ئیمامی مهسرووق کوری عهبدولرهحمانی کو تابعییهکی مهزنه خودی رهحمی پی ببهت دهمی بهحسا عائیشایی دکر دگوت راستگویا کچا راستگویی خوشتقییا خوشتقییی خودی.

هاتنا سهر دونیایی:

ئیکهم کهس ژ ئافرهتان موسلمان بووی خهدیجا بوو خودی ژی رازی ببیت و ئیکهم کهس ژ زهلامان موسلمان بووی ئهبو بهکر سهدیق بوو و ژ ئهبو بهکری عائیشایا دایکا موسلمانا خودی دا و عائیشا خودی ژی رازی ببیت دبیژیت: دهمی من فههم کری و ئهز بئاقل که قتیم دایك و بابین من دیندار بوون. ئانکو عائیشا ههر ژ زاروکینییا خو وهره دهمی عائیشا بئاقل که قتی یا موسلمان بوو و د ماله کا موسلماندا و ل بهر دهستی خوشت قییی خودی شهبو به کری یا مهزن بووی.

هەڤژینا یێغەمبەری یا دونیایی و ئاخرەتی:

همقژینییا پیغهمبهری سلاق لی بن لگهل عائیشایی ب وهحییی بوو ژ ده خودایی پاك و بلند پیغهمبهری سلاق لی بن عائیشا سی شهقان د خهودا دیت و جبریلی وینهیی وی نیشا پیغهمبهری ددا و دگوتی ئه فه هه فرینا تهیه، عائیشا بو مه فهدگوهیزیت و دبیژیت پیغهمبهری سلاق لی بن گوت (من سی شهقان تو د دبیژیت پیغهمبهری سلاق لی بن گوت (من سی شهقان تو د خهودا دیتی مهلائیکهتهکی تو ل سهر پاتهیهکی حهریری دهینایی و دگوته من ئه فه هه فرینا تهیه و من ئه و پاته ژ سهر نافچافین ته رادکر و من ددیت تویی نه ی عائیشا) جبریلی دگوته من ئه فه هه فرینا ته یا دونیایی و ئاخرهتیه د.

چىرۆكا ھەڤژينييى:

پشتی مرنا خەدىجايى خودى ژى رازى ببیت خەولەيا كچا حەكىمى كو ھەڤژینا عوسمانى كورى مززعونى بوو چوو دەڤ پێغەمبەرى سلاڭ لى بن و گۆتى: ئەى پێغەمبەرى خودى ئەرى

¹ متفق عليه أخرجه احمد (161/128/41/6) والبخاري(3895)

² أخرجه الترمذي (3880)

ما تو هەڤژينييى پىكناهيىنى؟ پىغەمبەرى سلاڤ لى بن گۆتى و لگەل كى پىكبىنىم؟ خەولەيى گۆت ئەگەر تە بىقىت لگەل كچەكى و ئەگەر تە بىقىت لگەل ژنەكى؟ پىغەمبەرى گۆتى كچ كىيژكە؟ خەولەيى گۆت كچا نىزىكىرىن و خۆشتىقىىرىن ھەڤالى تە عائىشايا كچا ئەبۆ بەكرى! پىغەمبەرى سلاڤ لى بن گۆتى و ژن كيژكە خەولەيى گۆت سەودەيا كچا زومعەى وى باوەرى يا ب تە كىيژكە خەولەيى گۆت سەودەيا كچا زومعەى وى باوەرى يا ب تە ھىنايى و ل دويى تە ھاتى، پىغەمبەرى سلاڭ لى بن گۆتى دى ھەرە بىيۋە ئەوانان.

دەمى خەولە چوويە د مالا ئەبۆ بەكرىقە ئۆم رۆمان دىت دايكا عائىشايى و گۆتە وان ما ئەقە چ خىر و بەرەكەتە خودى بۆ ھەوە ھىنايى پىغەمبەرى خودى ئەز يى ھنارتىم دا ئەز كچا ھەوە عائىشايى بۆ پىغەمبەرى سلاق لى بن بخوازم، دايكا عائىشايى گۆت ئەز حەز دكەم لى پسيارا ئەبۆ بەكرى بكە دەستىپىكى ئەبۆ بەكر ھات و خەولەيى گۆتى ئەبۆ بەكر ما ئەقە چ بەرەكەتە خودى ب سەر ھەوەدا ھىنايى پىغەمبەرى سلاق لى بن ئەز يى ھنارتىم دا ئەز عائىشايى بۆ بخوازم، ئەبۆ بەكرى كى بىن ئەز يى ھنارتىم دا ئەز عائىشايى بو بخوازم، ئەبۆ بەكرى

خەولە زقرىقە ل دەق پىغەمبەرى و ئەو ئاخقىن بۆ گۆتن پىغەمبەرى سلاق لى بن گۆتى: بىر ئەبۆ بەكرى ئەو برايى من يى ئىسلامىيە و كچا وى بۆ من درستە.

خهوله هات و ئهو ئاخقتن گۆتنه ئهبۆ بهكرى و گۆت دوعا بۆ من بكه ئهى پێغهمبهرێ خودێ. عائیشا دبێژیت دهمێ پێغهمبهری سلاف لێ بن ئهز خواستیم ئهز شهش سال بوم³.

ئیمامی زهههبی دبیّژت: پشتی مرنا خهدیجایی خودی ژی رازی ببیت پیّغهمبهری هه شرینی لگه ال عائیشایی و سهودهیی پیّکشه پیّکهینا و سی سالان ما لگه الله سهودهیی هه تا عائیشا بالغ بووی الههی شه الی و نهو نیّکهم و دووماهیک هه شرینا پیّغه مبهری یا کچ بوو¹.

ب فی شیوهیی وه حی بو پیغه مبه ری هات و عائیشا نیشا دا، کو ئه و هه فرینا ته یه و عائیشا سه ره رای بچویکییا ژییی وی به لی هه می خه ما وی نه و بوو بچیته د مالا پیغه مبه ریدا و خزمه تا

 $^{^{2}}$ قال الهيثمي في المجمع (15285) رواه الطبراني و رجاله رجال الصحيح غير محمد بن عمرو بن علقمة و هو حسن الحديث.

¹ سير أعلام النبلاء (141،142/2)

پیغهمبهری بکهت و ببیته ههڤژینا سهروهری مروّقان و د وی دهمیدا کافریّن مهککههی گهلهک نهخوّشی و ئیّشان دگههاندنه پیغهمبهری و ههڤالیّن وی لهورا پیغهمبهری سلاڤ لیّ بن فهرمان ل ههڤالیّن خوّ کر کوّچ بکهن بهرهڤ مهدینهیی و پشتی هینگی ب دهمهکی نهدریّژ جارهکا دی پیغهمبهری سلاڤ لیّ بن فهرمان دا ئهو ژی کوّچ بکهن بهرهڤ مهدینهیی و ئهوان دهولهتهکا ئیسلامی ل ویّ باژیّری درست کر.

كۆچكرنا پيرۆز:

پشتی کۆنگرەیی کافرین مەکكەھی ل سەر كوشتنا پیغەمبەری سلاق لی بن وەحی بۆ پیغەمبەری سلاق لی بن وەحی بۆ پیغەمبەری سلاق لی بن ھینا و ئەو ریکكەقتنا كافرین مەككەھی بۆ پیغەمبەری سلاق لی بن گۆت و فەرمان دایی ژ مەككەھی دەربكەقیت و دەمی دەركەقتنی ژی بۆ دەستنیشان كر و گۆتی ئەقشەقە ل سەر جھی خۆ ئەوی ھەرشەق ل سەر دنقی نەنقە2.

پێغهمبهر سلاف لێ بن چوو دهف ئهبوٚ بهکری و کاروانییێ کوٚچکرنێ گوٚتێ و عائیشا دبێژیت: ئهم روینشتی بووین ل مالا

² ابن هشام (482/1) و زاد المعاد(52/2)

بابی من ئهبو بهکری خودی ژی رازی ببیت و ئیکی گوته بابی من ئهو پیغهمبهر بهره ققه هات دهمه ک بوو کو پیغهمبهر سلاف لی بن د وی دهمیدا چ جارا نهدهاته ده قه مه ئهبو بهکری گوته پیغهمبهری دایک و بابین من گوری ته بن ته خیره فی دهمی هاتی پیغهمبهر هات و روخسته خواست و هاته د ژوورقه و گوته ئهبو بهکری ئه قین د مالقه دهربئیخه دی بتنی ئاخشین. ئهبو بهکری گوتی دایک و بابین من گوری ته بن ئهو ژی ههر خیزانا تهنه، پیغهمبهری سلاف لی بن گوت درسته و ئهو پلانا خیزانا تهنه، پیغهمبهری گوت و وان خو ل هی شییا هاتنا شه فی گرت.

، ئەو كافرە كۆرە بوون ژ ديتنا يێغەمبەرى سلاڤ لى بن و چوونه د مالا ئەبۆ بەكرىقە و پېكقە دەركەقتن و ئەو كافرين قورەيشى ل بەر دەرگەھى بوون و ل ھىڤىيا وى دەمىّ گونجايى بوون بۆ كوشتنا ييغهمبهري سلاف لي بن و زهلامهك ژ يشتقه هات و گوته وان هوین چ دکهن و ل هیڤییا چنه، ئهوان گوّت ئهم ییّن ل هیڤییا محهمهدی دا نُهم وی بکوژین، وی کهسی گوته وان هوین خوسارەت و سەرشۆر بوون ئەز ب خودى كەم محەمەد د بەر ههوهرا بووری و تۆز ب سهرێ ههوه ومرکر ئهوان گۆت ب خودێ مه محهمهد نهدیتییه و دهست کره سهریّ خوّ توّز د ناڤدا بوو و ئەو چوونە د مالقە سەحكرە خانى كەسەك يى ل سەر جهى يێغهمبهرى سلاڤ لێ بن و وان سهحكرێ عهلييێ كورێ ئهبوٚ تالبييه و وان گۆتى كانى محەمەد ئىمام عەلى گۆتە وان ئەز نزانم ل كيڤهيه.

عائيشا د مالا ييغهمبهريدا:

پێغهمبهری سلاف لێ بن دزانی ژییێ عائیشایێ یێ بچویکه لهورا پێغهمبهری سلاف لێ بن وهکی ژییێ وێ سهرهدهری لگهل دکر و پێغهمبهری سلاف لێ بن ئه بچویکییا ژییێ وێ ب دهرفهت ددیت گهلهك زانيني و رەوشتى نيشا وى بدەت هەتا ببيته زانايهكا مەزن د ئيسلاميدا و د سەر هنديزا پيغهمبەرى سلاڤ لى بن ئەو بينههر نەدكر ژ هەڤالين وى يين ل ژييي وى، بەلكو پيغهمبەرى سلاڤ لى بن ئەو زارۆك دهينانه دەڤ عائيشايى د مالدا و يارى لگەل عائيشايى دكرن دا عائيشا خودى ژى رازى ببيت ھەست بكەيفى و دلخۆشىيى بكەت.

عائیشا خودی ژی رازی ببیت دبیژیت: من دیت زاروّکان ل حهوشا مزگهفتی یاری دکر و پیغهمبهری سلاقه لی بن جلکی خو دانا دا ئهز پالا خو بدهمی و بهری خو بدهمه یارییین زاروّکان و پیغهمبهر سلاقه لی بن ل هیقییا من راوهستیا ههتا ئهز ب خو ژ ویری رابوویم وی نهگوته من رابه.

پیغهمبهر سلاف لی بن گهلهك یی دلوفان و نهرم بوو و گهلهك ب دلوفانی سهرهدهری لگهل عائیشایی دکر عائیشا خودی ژی رزی ببیت دبیژیت: پیغهمبهر سلاف لی بن ژ غهزوا تهبووك یان خهیبر زفری و ئهز د مالفه بووم پاتهیهك ل سهر یاریکین من بوو بایهك هات ئهو پاته راکر و پیغهمبهری سلاف لی بن گوته من ئهفه چنه عائیشا؟ من گوتی ئهفه یاریکین منن و

¹ أخرجه البخاري (457/1)

پیغهمبهری سلاف لی بن ههسپه ک د نافدا دیت چهنگ پیفه بوون پیغهمبهری سلاف لی بن گوت نهفه چییه نهوا ل نیفی من گوتی نهو ههسپه پیغهمبهری سلاف لی بن گوتی نهو چ تشته ب وی ههسپیفه من گوتی چهنگن. پیغهمبهری سلاف لی بن گوت ههسپ و چهنگ ههبن عائیشایی گوت نهری ما ته گوه لی نهبوویه سلیمان پیغهمبهری سلاف لی بن ههسپه که همبوو چهنگ نهبوویه سلیمان پیغهمبهری سلاف لی بن ههسپه که ههبوو چهنگ پیفه بوون وی پیغهمبهری کره کهنی عائیشایی گوت ههتا من ددانین وی دیتن.

دلوقانییا پیغهمبهری سلاق ل سهر بن لگهل دایکا مه عائیشایی ل بلندترین پله بوو ههتا پیغهمبهر لگهل درهقی یاری لگهل دکرن و دهمی عائیشایی ژ پهرداخهکی ناق قهخواربا پیغهمبهری سلاق لی بن شویندهقی وی قهدخوار و دهمی عائیشایی خودی ژی رازی ببیت ل سهر خوارنی لهقهك ل گوشتی دابا پیغهمبهری سلاق لی بن نهو جهی عائیشایی لهق لیدایی ژ ویری دخوار.

عائیشا خودی ژی رازی ببیت دبیژیت ئهز لگهل پیغهمبهری بووم ل گهشته کی و ئهز یا بچویك بووم و سقك بووم پیغهمبهری سلاق لی بن گوته ئهوین لگهل مه هوین پیش مه بکه قن و ئهوین لگهل مه چوون و پیغهمبهری سلاق لی بن گوته من و مره ئهز و تو دی

رهقین و نهم رهقین و من شیایی و دهمی نهز مهزن بوویم و ب گوشت که قتیم و بارگران بوویم جاره کا دی نهم دهرکه قتینه گهشته کی و پیغه مبهری سلاف لی بن گوته نه وین نگه ل مه هوین پیش مه بکه فن، نه و چوون و پیغه مبهری سلاف لی بن گوته من وهره نهم دیسان بره فین و نهم ره فین و پیغه مبهری د پیشییا منرا کر و کره کهنی و گوت نه فه ژ پیش یا جارا دی فه.

جارهکی ئهبو بهکری روخسهت ژ پیغهمبهری خواست دا بچیته ده و دیت عائیشا یا دهنگی خو ل سهر پیغهمبهری سلاهٔ لی بن بلند دکهت ئهبو بهکری گوتی ئهی کچا فلان کهسی تو دهنگی خو ل سهر یی پیغهمبهری بین بلند دکهی. پیغهمبهر خو ل سهر یی پیغهمبهری سلاهٔ لی بن بلند دکهی. پیغهمبهر سلاهٔ لی بن بلند دکهی. پیغهمبهر سلاهٔ لی بن هاته د ناهبهرا واندا و پاش ئهبو بهکر دهرکه و پیغهمبهری عائیشا رازی کر و گوتی ما ته نهدیت ئهز هاتمه د ناهبهرا وی زهلامی و تهدا. جارهکا دی ئهبو بهکری روخسهت خواست و دیت پیغهمبهر سلاهٔ لی بن و عائیشا یین دکهنه کهنی ئهبو بهکری خودی ژی رازی ببیت گوت من پشکداری ئاشتییا خو بکهن، کا ههوه چاوا ئهز پشکداری شهری خو کریم.

دەمى خاترخواستىن:

> خودی ژ عائیشایی و بابی عائیشایی رازی بیت و سلافین خودی ل سهر ههفژینی وی بن

حفسهیا کچا عومهری خودی ژی رازی ببیت:

بابی وی عومهری کوری خهتابییه فارووقی ئومههتی و خهلیفی دوویی یی پیغهمبهری سلاقه لی بن و دایکا وی زینهبا کچا مهززعون خوشکا سهحابییی ههرهمهزن عوسمانی کوری مهززعونی و مهتا وی فاتیمایا کچا خهتابییه ههقژینا سهعید ئبن زهیدی ئیک ژ وان 10 کهسین مزگینییا بههشتی بو هاتی و برایی وی عهبدوللایی کوری عومهری یی بهرنیاس ب خودیناسییی و تهقوایی ئهوی پیغهمبهری سلاقه لی بن د دهرحهقا ویدا گوتی عهبدوللا کهسهکی چاکه.

حهفسه خودی ژی رازی ببیت دهمی مشرکین مهککههی که عبه نوی دکر ژدایکبوو و ژدایکبوونا وی بهری هاتنا وه حییی بوو ژبو پیغهمبهری ئهو دهم بوو دهمی قورهیشییان پیغهمبهر سلاف لی بن ههلبژارتی بهری رهش دانیته جهی وی.

حهفسایی گهلهك حهز ژ زانینی دکر و فیری خواندن و نقیسینی بوو ژ دهستی شیفایا کچا عهبدوللایی قورهیشی و دایکا مه حهفسایی گهلهك حهز ژ زانینی دکر و بهردهوام داخوازا زانینی دکر ههتا بوو ئیك ژ ژنین پری زانین.

هەڤژينييا ئێكێ:

دەمى حەفسە مەزن بووى و ھاتىيە د ئىسلامىدا لگەل بابى خۆ, خونەيسى كورى حوزاڧەى داخوازا پىكھىنانا ھەڤژىنىيى لگەل حەفسايى كر كو خونەيس برايى عەبدوللايى كورى حزاڧەى بوو، خونەيسى ھەڤژىنى لگەل حەفسايى پىكھىنات و ھەردوو گەلەك ب كەيڧخۆشى ل بن سىبەرا ئىسلامى لگەل ئىك ژيان. خونەيس موسلمان بووبوو بەرى پىخەمبەرى بچىتە مالا ئەرقەمى كورى ئەرقەمى و موسلمانبوونا وى ل سەر دەستى ئەبۆ بەكرى بوو خودى ژى رازى بېيت.

بهلی دەمی کافرین مهککههی گهلهك نهخوشی و ئیشان گههاندییه موسلمانان و پیغهمبهری سلاق لی بن فهرمان ل سهحابییان کری کوچ بکهن بهره حمبهشهیی خونهیس و هه شرینا خو حهفسه ژی بهره حمبهشهیی چوون و بو دهمهکی مانه ل ویری و دووباره زقرینه مهککههی و دیت همر ئهو گههاندنا نهخوشییان ژ لایین کافرین مهککههی منهوه و ل ده فه مهوان جارهکا دی کوچ کر بو یهسربی مهدینهیا منهوهر و ل ده فه

ئەنسارىيان مان و پشتى ھينگى پيغهمبەرى ژى سلاڤ لى بن كۆچ كر و بەرەڤ مەدىنەييڭھ چوو.

ژێػڤهبوونا بژان:

ل دەمىّ ل غەزوا بەدرى خودى سەركەڤتن و سەربلندى كرييە بههرا موسلمانان خونهيس ئيْك ژ وان كهسان بوو ييّ ل وي شەرى ئامادە و ھەمى حەزا وى ئەو بوو خودى شەھىدىيى د رێکا خودێدا ب رزقێ وی بکهت و د وی شهریدا گهلهك بریندار بوو و ليّ د سهر حالانرا ههر بهردهوام بوو و شهر دژی کافران دكر و دڤيا ديني خوديّ سهربئيّخيت و دهميّ شهر ب سهركهڤتنا موسلمانان ب دووماهیك هاتی خونهیس دووباره فهگهریا مەدىنەيى و برينين وى گەلەك كارتېكرن لى كربوو و ب ئەگەرى وان برینان چوو بهر دلوٚڤانییا خودیٚ و ییٚغهمبهری و سهحابییان نقیّر ل سهر کر و ل بهقیعیّ هاته قهشارتن و ب رهخ سهحابييي ويرهك عوسماني كوري مهززعوونيقه هاته فهشارتن، ژێػڤهبوونا حهفسايێ لگهل ههڤژينێ وێ خونهيسي ب ڤي شێوهیی بوو و ئهو گهلهك بخهم كهڤت ژبهر مرنا خوٚشتڤییێ خۆ و بەلى د سەر حالانرا ئەو كەيفخۆش ژى دبوو، چونكى ئەو سەرا دينى خۆدى ھاتە كوشتن و شەھىد بوو.

عومەرى كورى خەتابى گەلەك بۆ كچا خۆ يا بچويك بخەم كەڤت دەمىٰ ديتى د ژيپەكىٰ بچوپكدا كو 18 سال بوو، بوو بيژن و ھەر دەمى عومەر چووبايە مالا وى و كچا خۆ بخەم دديت دلى وى گەلەك بۆ دئيشا و عومەرى هزر كر دى ئەق خەمە گەنجاتىيا کچا وی خوت و وی پیر کهت و بیخودان کهت، لهورا عومهری کچا خو پیشکیشی ئەبو بەکری کر کو ھەڤژینییی لگەل پێکبینیت ئەبۆ بەکری چ بەرسڤ نەدانیٚ و عومەری پێکێشی عوسمانی کر عوسمانی گۆتىيى نوكه نه دەمى من يى گونجايىيە ئەقىٰ چەندىٰ عومەر خودىٰ ژىٰ رازى پىر بخەم ئىخست و خەما وى گرانتر لي كر، لهورا چوو دهڤ پيغهمبهرى سلاڤ ليّ بن و خهما خوّ بوّ گوّت و ييغهمبهري سلاڤ ليّ بن گوتيييّ: (ديّ حهفسه هەڤژينييێ لگەل ئێکي پێکهينيت چێڗه ژ عوسماني و دێ عوسمان هەڤژينييێ لگەل ئێڮێ پێڮهينيت چێټرە ژ حەفسەيێ) و هۆسا يێغهمبهری حهفسه ژ عومهری خواست و عومهری دا ييغهمبهرى سلاڤ لي بن و ييغهمبهرى سلاڤ لي بن ههڤژيني

لگەل حەفسەيى پىٽكھينا و پاش پىغەمبەرى كچا خۆ ئۆم كەلسۆم دا عوسمانى پشتى مرنا رووقيەيىّ.

پێغهمبهری سلاف لێ بن ههڤژینی لگهل حهفسهیێ پێکهینا ل سالا 3 کوٚچی بهری غهزوا ئوحودێ و 400 دهرههم نهختێ وێ بوو.

جهی حهفسهیی گهلهك بلند بوو د دلی پیغهمبهریدا و چاوا ئهو کچا ئیك ژ ههفالین پیغهمبهری یین خوشتقییه و ههروهسا جهی حهفسهیی خودی ژی رازی ببیت د ناف ههفژینین پیغهمبهریدا ژی بلند بوو.

حەفسەيى خۆشترىن ژيان لگەل پىغەمبەرى خودى سلاق لى بن بووراند و رۆژانە ژ پىغەمبەرى سلاق لى بن فىرى زانىنى دبوو و ھەمى گاقان خەما وى ئەو بوو پىغەمبەر ژ وى رازى ببيت و وى ئەو كار دكرن يىن پىغەمبەر سلاق لى بن پى كەيفخۆش بووبا، ھەر گاقەكا پىغەمبەر سلاق لى بن لى دەق وى با ئەو ھەر كارەك يان عيبادەتەكى مرۆقى نىزيكى خودى دكەت ژ پىغەمبەرى فىر دبوو.

هەڤژينا پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن ل بهەشتێ:

رۆژەك ژ رۆژان پيغهمبهرى سلاڤ لێ بن حهفسا بهردا و دلێ حهفسايێ گهلهك پێ ئێشا و نهخۆش بوو و دونيا ل پێش چاڤێن وێ تارى بوو باوهر نهدكر كو خۆشتڤييێ وێ و ههڨژينێ وێ پێغهمبهر سلاڦ لێ بن دێ رۏژهكێ وێ بهردهت، ئهڨجا جبريل سلاڤ لێ بن هاته خوارێ و وهحى بۆ پێغهمبهرى سلاڦ لێ بن ژ دهڦ خودێ هينا و خودێ فهرمان ل پێغهمبهرى كر حهفسايێ جارهكا دى بزڨرينيت و جبريلي گۆتێ ئهو ژنهكا بهێز و چاكه و ئهو همڨڎينا تهيه ل بههشتێ¹.

دایکا باوهرداران حهفسا گهلهك یا تیگههشتی و زیرهك بوو د دینیدا خودان زانینهکا بهرفره هبوو و گهلهك ژ سهحابییان پرسیارین فقهی ژی دکرن و وی روّلهکی مهزن ههبوو د سهردهمی خیلافهتا بابی خوّ عومهریدا و ههروهسا ئهبوّ بهکری دایکا مه حهفسا ههلبژارت دهمی قورئانا پیروّز کوّم کری، چونکی وی قورئان ههمی ژبهر بوو و گهلهك یا ژیر و تیگههشتی بوو و ههروهسا عهبدوللایی برایی وی خودی ژی رازی بییت ههر

¹ رواه ابو داود (2283) و ابن ماجه(2016) حديث الصحيح

تشتهکی د مالا پیغهمبهریدا سلاف لی بن هاتبا رویدان وی ژ خوشکا خو حهفسایی فهدگوهاست، دایکا مه حهفسا فوتابی و ههفژینا پیغهمبهری یا ههرهزیرهك و شارهزا بوو.

حمفسا ل سمر وی چاکی و زیرهکی و تیگههشتنا خو بهردهوام بوو و بهردهاوم پروژ بو پروژی خو پتر د دینیدا شارهزا دکر همتا ئمو پروژه هاتی یا جیهان هممی تاری بووی ئمو ژی مرنا پیغهمبهری خودی سلاف لی بن هات و پیغهمبهر سلاف لی بن چوو دیدارا خودایی خو و حمفسا گهلهك تیکچوو و دلشکهستی بوو و دلی وی پری خهم و کوفان بوو ب فی پرویدانی پا چاوا ئهو همفرینی وی و ماموستایی وی و خوشتفییی وی و پیغهمبهری وی بوو.

خيلافهتا عومهري كوري خهتابي:

دەمى عومەرى كورى خەتابى بوويە خەليفى موسلمانان حەفسا نەھاتە گوھارتن كا ئەو حەفسايا ل سەردەمى پىغەمبەرى سلاق لى بن يا چاوا بوو گەلەك پەرستن و گرتنا گەلەك رۆژىيان وگەلەك كرنا خىران چونكى وى دزانى كو بابى وى بوويە خەلىفە

چ ناگههینیتی تنی ئهو تشتی باش بگههیتی ئهوه گهلهك پهرستنا خودایی خو بکهت و لگهل ههفژینی خو ل بههشتی کوم ببیت.

دەمى عومەرى كورى خەتابى مرى كو ل سەر نقىژى ب دەستى ئەبۆ لولوەيى مەجووسى كىر ل پشتا وى دايى و عومەر خودى ژى رازى بىيت كەقتە سەر تەختى مرنى و حەفسايا كچا وى چوو دەق و ل بن سەرى بابى خۆ كرە گرى و ژ ژوورى دەركەقت و ل سەر وى موسىبەتى بسەبر بوو.

پاراستنا قورئانيّ ل دهڤ حهفساييّ:

دایکا باوهرداران حهفسایی خودی ژ وی و بابی وی رازی ببیت ئهرکی پاراستنا قورئانی ب ستویی خوقه گرت، پشتی خهلیفی موسلمانان یی ئیکی ئهبو بهکری بریار دایی ئهو قورئانا زهیدی کوری سابتی کوم کری ل ده خهفسایی بمینیت و ئهو قورئان ما ل ده خهدسایی خودی ژی رازی بییت، ههتا سهردهمی عوسمانی کوری عهفانی خودی ژی رازی ببیت و جارهکا دی قورئان هاتییه کوری عهفانی خودی ژی رازی ببیت و جارهکا دی قورئان هاتییه

باركرن ژ دونيايي:

ل سالا 41 كۆچى دايكا باوەرداران حەفسايى ھەستېيكر ئەو يا نيزيكى ديدارا خودايى خۆ دبيت و پشتى چەند رۆژ ژ ھەيڤا شەعبانى بوورين و حەفسا خودى ژى رازى ببيت چوو بەر دلوڤانىيا خودى و ژ ڤى جيھانى بار كر و بەرەڤ جيھانا راست و درست چوو و بەرەڤ ديدارا خودايى خۆ و خۆشتڤييى خۆ پىغەمبەرى سلاڭ لى بن چوو و دەنگوباس ل مەدينەيى ھەمييى بەلاڤ بوون و گۆتە زيرەڤانا قورئانى و ھەڤژينا پىغەمبەرى مر و سەحابى ل دۆر جەنازەيى وى كۆم بوون و راكرن و ل دەستېيكى ئەبۆ ھورەيرە و ئەبى سەعيد خدرى بوون خودى ژ دەستېيكى ئەبۆ ھورەيرە و ئەبى سەعيد خدرى بوون خودى ۋ قەشارتن.

خودێ ژ حهفسایێ ڕازی ببیت و سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژینێ وێ بن

زمینهبا کچا خوزمیمهی خودی ژی رازی ببیت:

هەڤژينييا وێ بەرێ پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن:

زانا بگومانن ل سەر ھەقژىنىيا وى بەرى پىغەمبەرى سلاق لى بن ھندەك زانا دېيرن ئەو ل دەستپىكى ھەقژىنا عەبدوللايى كورى جەحشى بوو خودى ژى رازى ببيت و ھندەك دېيرن دەستپىكى ھەقرىنا توفەيلى كورى حارسى بوو.

محهمهدی کوری ئیسحاقی دبیّژیت: پیخهمبهری سلاهٔ لیّ بن هه قرینی لگهل زمینهبی دایکا هه ژاران پیکهینا و بهری هینگی ئه و ل دمهٔ توفهیلی کوری حارسی بوو و زمینه ل مهدینهیی چوو بهر دلوّقانییا خودی و ئه و ئیکهم هه قرینا وی بوو کو پشتی خهدیجایی ل مهدینهیی چووی به ر دلوّقانییا خودی ا

هەروەسا ئىمامى زەھەبى دېيۆيت: ھەقۋيىنى وى عەبدوللايى كورى جەحشى ل شەرى ئوحودى ھاتە كوشتى و پشتى ھينگى پيغەمبەرى سلاق لى بن ھەقۋيىنى لگەل پيكھينا و گەلەك نەما لى دەق پيغەمبەرى ب تىنى نيزيكى دوو ھەيقان يان زيدەتىر ما و چوو بەر دلۆقانىيا خودى، خودى ۋى رازى بېيت2.

 $^{^{1}}$ قال الهيثمي في المجمع (15358) رواه الطبراني و رجاله ثقات.

² سير أعلام النبلاء (218/2)

دەمى بوويە دايكا باوەرداران:

دەمى ھەڤژينى وى ل شەرى ئوحودى ھاتىيە شەھىدكرن ئەو ب قەدەرا خۆ يا خودى كرييە رزقى وى رازى بوو، چونكى ئەو خودان دلەكى گەلەك ئىماندار بوو و بۆ ھەمى كاران خۆ دھێلا ب ھىڤىيا خودێڤە و دزانى دى خودى بۆ وى ب خێرەكا مەزنتر ىەدەلقەكەت.

چ جاران نهدهاته سهر هزرا وی کو ئهو دی بیته هه قرینا باشترین چیکرییی خودی، به لی ئهگهر خودی کاره ک قیا وه کی خودی درست دبیت. ده می روّژین وی ههی قانه (عیده تا وی) خلاس بووی کو ئه و ژی سی ههی فن پیغه مبه ری سلاف لی بن داخوازا هه قرینییی ژ وی کر و ئه و ژی ب پیغه مبه ری سلاف لی بن رازی بوو و ما دی کی ژ پیغه مبه ری خودی چیتر و باشتر بینیت، مه هرا وی پیغه ممبه ری سلاف لی بن 400 ده ره هم دانی و بو وی خانیه ک ب ره خ یی عائی شایی فه خودی ژی رازی ببیت درست خانییه ک ب ره خ یی عائی شایی فه خودی ژی رازی ببیت درست کر.

ب فی شیّوهیی زهینهب بوو دایکا باوهرداران و ههفژینا سهروهری مروّفان سلافیّن خودیّ ل سهر بن.

دلۆڤانىيا وى لگەل ھەۋاران:

دایکا باوهرداران زهینهب گهلهك یا دلوّقان بوو د دهرحهقا ههژار و بیّکهساندا خوّ ههتا بهری هاتنا پیّغهمبهری ژی ئهو بوّ کهسیّن بیّخودان یا دلوّقان بوو و دهمیّ موسلمان بووی دلوّقانتر لیّهات و بهلیّ دهمیّ بوویه ههڤژینا پیّغهمبهری سلاڤ لیّ بن هیْشتا دلوّقانییا وی زیّدهتر بوو و وی ههمی گاڤان ئهو دلوٚقانی و نهرماتی ل دهڤ پیێغهمبهری سلاڤ لیّ بن ددیت و ئهو ژی ژ پیّغهمبهری روّژ بو روّژی فیّر دبوو و دهمیّ وی پیێغهمبهر سلاڤ لیّ بن ددیت کو بهریّ خهلکی ددا خیّران و موسلمان هانددان لی بن ددیت کو دلوٚقانییی ب خهلکی بیهن ئهوی کاریگهری لیّ خیران بکهن و دلوٚقانییی ب خهلکی بیهن ئهوی کاریگهری لیّ دکر و گهلهك خیّر دکرن و گهلهك دلوٚقانی ب ههژاران دبر.

لگەل پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن:

دایکا باوهرداران زهینهب خودی ژی پازی ببیت گهله که لگهل پیفهمبهری بوو سلاف لی بن و خوشترین دهمین ژیانا خو لگهل پیفهمبهری سلاف لی بن بووراندن و پوژانه ژ پیفهمبهری سلاف لی بن بووراندن و پوژانه ژ پیفهمبهری سلاف لی بن فیری زانینی و پهرستنی دبوو و پوژ بو پوژی ئیمانا زهینهبی خودی ژی پازی ببیت بهیزتر لیدهات ههتا وی پادهی ئیدی ج گرنگی ب دونیایی نهددا ب تنی خهما وی ئهو بوو خودایی وی ژ وی پازی ببیت و پترییا دهمی خو ب پهرستنا خودایی وی ژ وی پازی ببیت و پترییا دهمی خو ب پهرستنا خودیهه دبووراند.

دەمى باركرنى ژ قى جيھانى:

ئەقى دەمى كورت ما لگەل پىغەمبەرى سلاق لى بن و ئەق دەمە ھەمى ب پەرستنا خودىقە بووراند و جىنبەجىكرنا فەرمانىن ھەقۋىنى خۆ پىغەمبەرى سلاقىن خودى ل سەر بن و قى دەمى درىۋ قەنەكىشا ھەتا دەمى مرنا زەينەبى ھاتى خودى ۋى رازى بىيت و دبىتە ئىكەم ھەقۋىنا پىغەمبەرى سلاق لى بن ل مەدىنەيى بمريت و دەمى زەينەب مرى جارەكا دى خەم د دلى

پینههمبهریدا نوی بووقه و مرنا زهینهبی خودی ژی رازی ببیت بیرا وی ل مرنا خهدیجایی هینا خودی ژی رازی ببیت.

ب قی شیوهیی زهینه هاته د مالا پیغهمبهری خودیدا ب ئارامی و بیدهنگی ژی ژ وی مالی بار کر و چوو دیدارا خودایی خود. زهینه مر و خو تشته ک ژ پیغهمبهری سلاف لی بن فهنهگوهاست ب تنی وی ژیانا خو ب پهرستنا خودایی خوفه دبووراند.

خودێ ژ دایکا مه زهینهبێ دایکا ههژاران ڕازی ببیت سلاق ل سهر ههڨژینێ وێ یێغهمبهرێ خودێ بن

ئۆم سەلەمە خودى ژى رازى بېيت:

ئیمامی زهههبی د دهرحهقا ویدا دبیژیت: نهو سهیدا محهجهبه و پاقژ هندا کچا نهبی نومهیهیی کوری مغیرهی کوری عمیدوللایی کوری عومهری کوری مهخزوومی و کچا مامی خالدی کوری وهلیدی شیری خودی و کچا مامی نهبی جههلی کوری هیشامی.

ژ وان مهاجرین دهستپیکی بوو و بهری ههڤژینییی لگهل پیفهمبهری سلاقه لی بن بینیت ئهو ل ده فئهبی سهلهمی کوری عمبدولئهسهدی مهخزوومی بوو کو کهسهکی چاك بوو و ئهو دبوو برایی پیغهمبهری یی شیری.

ئهگهر ئهم بهری خو بدهینه ئوم سهلهمهیی خودی ژی رازی ببیت بهری ئیسلامی دی بینین ههر کچهکا پاقژ و تیکههشتی و خودان شهرهفهکا مهزن و یا مهرد و دلوقان و ههروهسا بابی وی خودان ناقودهنگییهکا مهزن بوو د ناق قورهیشییین مهککههیدا و بنهمالهك بوو ب مهردینییی و زیرهکییی بناقودهنگ بوو.

ئۆم سەلەمە د مالەكا مەرد و بناڤودەنگدا مەزن بووبوو و دەمى د ناڤ واندا مەزن بووى كارتێكرنا وان ژى ل ئۆم سەلەمەيى بوو و ئهو مهرد بوو و خودان دەستەكى دریژ بوو د خیریدا و دەمى مەزن بووى ئیك ژ گەنجین زیرەك و چاقنەترس ھاتە خوازگینییین وی ئهو ژی عەبدوللایی کوری عهبدولئهسەدی کوری هلالی کوری عومهری کو ناسناقی وی کوری هلالی کوری عومهری کو ناسناقی وی رئەبو سەلەمه) بوو و دایکا وی برهیا کچا عهبدولومتەلبی کوری هاشمی و مهتا پیغهمبهری بوو و ئهبو سەلەمه دبوو برایی پیغهمبهری یی شیری دەمی سهوبییا خزمهتکارا ئهبو لهههبی شیر دایه ههردوویان¹.

ئۆم سەلەمەيى پشكدارى د ھەردوو كۆچكرناندا كربوو كۆچا ئۆم سەلەمەيى بەرەڭ حەبەشە و كۆچا دوويى بەرەڭ مەدىنەيىق و ب مەدىنەيىقە و دەمى وان كۆچ كرى بەرەڭ مەدىنەيى و ب دلخۆشى ئگەل ئەنسارىيان ژيان و سەرەراى كو ئۆم سەلەمە ب پەرستنى و زارۆكانقە مژويل بوو، بەلى ھەمى دەمان ھەڤژيىنى خۆ ھانددا بەرەڭ جىھادى بچيت و ئەو ھانددا پەيڤا خۆ بلند بكەت و دىنى خۆ سەربئىخىت. دەمى ل شەرى ئوحودى و شەر ئگەل ئگەل كافران كرين د وى شەرپىدا ئەبۆ سەلەمە ژى ئگەل موسلمانان بوو و شەر دژى كافرىن مەككەھى كرن و د وى

 1 صور من سير السةحابيات (ص 2

شەرپىدا ئەبۆ سەلەمە ب دژوارى بريندار بوو و كەڤتە سەر تەختى مرنى.

ل سهر تهختي مرني:

دەمى ئەبۇ سەلەمە بريندار بووى، ل سەر تەختى مرنى دانوستاندنەكا روحانى د ناڤبەرا ئەبۇ سەلەمەى و ئۆم سەلەمەييدا ھاتە كرن.

دەمى ئەبۆ سەلەمە ل سەر تەختى مرنى ئۆم سەلەمەيى گۆتى من يا گوھ لى بووى ئەگەر ھەڤژينا كەسەكى مر و ئەو ژ ئەھلى بهەشتى بىت و پشتى وى ئەو ھەڤژينييى لگەل كەسەكى پى نەھىينىت ئەو دى ل بهەشتى گەھنە ئىك و وەرە دا سۆزى بدەينە ئىك ئەم پشتى ئىكودوو ھەڤژينييى لگەل كەسى پىكنەھىنىن دا ئىم ل بهەشتى بگەھىنە ئىك ئەبۆ سەلەمەى گۆتى درستە، بەلى ئەگەر ئەز مرم تو شوى بكە و دوعا كرن و گۆت يا خودى پشتى من ھەڤژينەكى ب رزقى ئۆم سەلەمەيى بكە ژ من باشتر بىت و

ھەڤژينييا پيرۆز:

دەمى ئەبۆ سەلەمە مرى و من گۆت يارەبى تو وى بۆ من بگوھۆرى ژ وى بخيرتر و پاشى من گۆتە خۆ ما كى ژ ئەبۆ سەلەمەى چيتر ھەيە؟ پشتى چەندەكى ئەبۆ بەكرى ئۆم سەلەمە خواست لى ئۆم سەلەمە رازى نەبوو و پشتى ھينگى عومەرى خودى ژى رازى ببيت ئۆم سەلەمە خواست، لى ئۆم سەلەمە ب وى ژى رازى ببيت ئۆم سەلەمە خواست، لى ئۆم سەلەمە ب وى ژى رازى نەبوو و پشتى ھينگى پيغەمبەرى سلاڭ لى بن ئۆم سەلەمە خواست و ئۆم سەلەمەيى گۆت بخير ھاتى پيغەمبەرى خودى و ئۆم سەلەمە رازى بوو و بەلى گۆتييى ئەز ژنەكا خودى و ئۆم سەلەمە رازى بوو و بەلى گۆتييى ئەز ژنەكا خەيورم گەلەك غيرەيى رادكەم و من زارۆك يين ھەين و من چ سەميان نينن.

پینه مه مبه ری سلاف لی بن گوت گوتنا ته کو تو دبیّری من زاروّك یین هه ین خودی به سی زاروّکیّن ته یه و گوتنا ته تو دبیّری من غیره یا هه ی نه ز دوعا ژ خودی دکه م غیره یا ته نه هیّلیت و گوتنا ته کو من چ سه میان نینن هه ما کی ببیته سه میانی ته، چاوا بیت دی ب من رازی بیت.

ئۆم سەلەمەيى گۆت ئەى عومەر رابە ھەقژىنىيى بۆ پىغەمبەرى سلاق لى بن پىكبىنە.

د مالا ييغبهريدا سلاڤ لي بن:

دەمى ئۆم سەلەمە چوويە د مالا پىغەمبەرىدا سلاڤ ئى بن ھەما ھەر ئىكسەر كاروبارىن مالى كرن و مالا خۆ بسەروبەر كر.

> 1 سير أعلام النبلاء للذهبي (205/2) 2 أن ما النام (222)

² أخرجه البخاري(322)

ئەو ژ سەحابىيىن تېگەھشتى بوو د دىنىدا:

ئيماميّ زههبي د دهرحهقا ئوّم سهلهمهييّدا دبيّژيت ئهو ژ سهحابيييّن تيّگههشتي(فهقيه) بوو³.

دایکا باوهرداران ئۆم سەلەمەیی خودی ژی رازی ببیت وی 378 فەرموودە ژ دەڤی پیغهمبەری سلاڤ لی بن ژبەر کربوون.

دەمى خاترخواستنى ژ قى جيهانى:

ئۆم سەلەمە ھەتا نيزيكى 90 سالا ژيا و ل سەردەمى خەلىفەيان ژى يا ساخ بوو ھەتا سەردەمى يەزىدى كورى معاويەى ساخ بوو

58

³ سير أعلام النبلاء (203/2)

⁴ زاد المعاد (78/2)

و ئیمامی زهههبی دبیّژیت ئهو دووماهیك بوو ژ دایکیّن موسلمانان مری، ههتا گههشتبوو سهردهمی شههیدکرنا حوسهینی خودی ژی رازی ببیت و ئهو گهلهك بخهم کهڤت ژبهر شههیدبوونا حوسهینی ههتا ژ خهماندا گیژ بوو و پشتی وی رویدانی گهلهك نهما ساخ و چوو بهر دلوٚڤانییا خودیّ. ب فی شیّوازی دایکا باوهرداران ئوٚم سهلهمهیی ژ دونیایی بار کر و چوو دیدارا خودایی خو و دا جارهکا دی لگهل ههڤژینی خو پینغهمبهری سلاڤ لی بن ل بههشتی کوٚم ببیتهڤه.

خودێ ژ ئوم سەلەمەيێ ڕازى بيت

و سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژينێ وێ بن

زمینهبا کچا جهحشی خودی ژی رازی ببیت:

ناڤێ وێ زەينەب كچا جەحشێ كوڕێ ريابێ كوڕێ يعمرێ كوڕێ سەبيرەيێ كورێ مرە كورێ كەبيرێ كوڕێ غەنمىيە

و دایکا وێ مهتا پێغهمبهری بوو سلاڤ لێ بن ئۆمهیمه کچا عهبدولموتهلبێ کورێ هاشمێ کورێ عهبدولمنافییه.¹

ناڤێ وێ یێ دمستپێکێ بهره بوو و پێغهمبهری سلاڤ لێ بن ناڤێ وێ گوهارت کره زمینهب.²

ئیمامێ زهههبی د دهرحهقا زهینهبیدا دبیژیت ئهو سهروهرا ژنان بوو ژ لایێ دینی و خودێپهرسییێ و دلپاکییێ و باشییێ³.

زهینهب ل مهککههی مهزن بوو و ژ باشترین ژنان بوو و خودی گهلهك باشی و بهرهکهت ل دور وی کوم کربوو کو کورخالی وی پیغهمبهر بوو سلاق لی بن و باپیری وی عهبدولموتهلب بوو کو سهروهری قورهیشییان بوو و برایی وی ئیکهم کهس بوو ناقی میری باوهرداران بو بهیته گوتن شههیدی ئیسلامی بوو ئهو ژی عهبدوللایی کوری جهحشی خودی ژی رازی ببیت و برایی وی

² الاستيعاب لابن عبدالبر (4/1855)

-

¹ طبقات ابن سعد (101/8)

³سير أعلام النبلاء (212/2)

یی دی ئیک ژ شاعرین ئیسلامی بوو ئهبو ئهحمهد کوری جهحشی خودی ژی رازی ببیت و خالی وی حهمزه و عهباس بوون خودی ژ وان رازی ببیت هندی کو حهمزهیه شیرهکی ئیسلامی بوو و سهروهری شههیدان بوو و عهباس ئهوی مالی خو د ئیسلامیدا دمهزاخت و خوشکا وی ئیک ژ وان بوو یین دهستپیکی موسلمان بووین حمنهیا کچا جهحشی خودی ژی رازی ببیت و دایکا وی مهتا پیغهمبهری بوو سلاف لی بن ئومهیمه کچا عهبدولموتهلی بوو خودی ژی رازی ببیت.

دەستىپكا وى:

زهینهب خودی ژی پرازی ببیت ل مهککههی ژدایکبوو بهری هاتنا پیغهمبهری سلاف لی بن ب 33 سالان و د ماله کا بکهرامهت و خودان پیزدا مهزن بوو و نهو ژی کچه کا پاقژ و دهستپاك بوو دویری شرکی و جاهلیها سهردهمانه بوو، برایی وی عهبدوللایی کوپی جهحشی پوژانه پیغهمبهر سلاف لی بن ددیت بهری هاتنا خوارا وه حییی و نهو گهله ک داغباری ههمی کارین پیغهمبهری خودی سلاف لی بن بوو، ژ پاستگویییی و بگره ژ

دەستپاكى و باشييى و نەرمىيى. عەبدوللا زوى موسلمان بوو ھەر ژ دەستپىكا وەحييى بەرى چوونا پىغەمبەرى بۆ مالا ئەرقەمى كورى ئەرقەمى عەبدوللايى برايى زەينەبى ژ يىن دەستىيىكى موسلمان بووى1.

كۆچكرنا وان:

دەمى باوەرىيا ئىسلامى كەقتىيە د ناڤ دلى زەينەبىدا و ئەوى خۆ رادەستى فەرمانىن خودى كر و خۆ ب قورئانىقە گرت و و رۆژ بۆ رۆژى بىر خۆ نىزىكى خودى دكر ب عىبادەتى و دەمى كافرىن قورەيشىيان ب موسلمانبوونا گەلەك خەلكى مەككەھى حەسياين سزادانەكا دژوار دانە بەر وان موسلمانان ھەتا ئەو موسلمان نەچار بووين وارى خۆ بهىلان و كۆچ بكەن بەرەڤ مەدىنەيى، دەمى خودى فەرمان دايى موسلمان كۆچ بكەن بەرەڤ مەدىنەيى دەمى خودى فەرمان دايى موسلمان كۆچ بكەن بەرەڤ برايى وان يى مەزن عەبدوللايى كورى جەحشى و برايى وى ئەبۇ ئەجمد كورى جەحشى ژى ئۇلى وان بوو ئەو شاعىرەكى ئابىنا بوو و محەمەدى كورى عەبدوللايى كورى جەحشى ژى ئۇلى وان بوو ئەو شاعىرەكى ئابىنا بوو و محەمەدى كورى عەبدوللايى كورى جەحشى ژى

أصحاب الرسول الله للمصنف (478/2-478)

جهحشی و حمنهیا کجا جهحشی کو ههڤژینا مسعهبی کوری عومهیری بوو و ئۆم حهبیبایا کچا جهحشی کو ههڤژینا عەبدولرحمانى كورى عەوفى بوو خودى ژ ھەمىيان رازى ببيت. زەينەبى ژيانەكا گەلەك خۆش ل مەدىنەيى لگەل ئەنسارىيان بووراند و زهينهبي جههكي بلند د ناڤ واندا ههبوو، چونكي ئهو هاریکارا ههژاران بوو و بو بیّخودانان مال بوو و ویّ گهلهك پاره و خوارن ددا كهسين ههژار، چونكي وي دزاني موسلمان دڤيت گەلەك يى ھارىكار بىت لگەل خەلكى و دانا خىرى ژ مالى وى كيّم ناكهت، بهلكو دى بيته ريّكهك بوّ وى بوّ بهره بههشتيّقه بچیت. زمینهبی خودی ژی رازی ببیت گهلهك روّژی ب روّژ دگرتن و ب شهف ژی گهلهك نفیّژ دكرن و ژ ترسیّن خودیّدا دكره گری و وی دلوّڤانی ب وان کهسیّن ل دەوروبەریّن خوّ دبر و خیّر بۆ ھەمى مرۆڤان دڤيا.

هەڤژینییا زەینەبى یا دەستپیکى:

خودايى مەزن دبينژيت: ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنِ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَأَمَرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولُهُ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولُهُ وَفَقَدْ ضَلَّ ضَللًا مُّبِينًا ﴿ ﴾ الأحزاب: ٣٦

ئانكو بۆ چ زەلامين خودانباوەر و بۆ چ ژنین خودانباوەر درست نینه ئەگەر خودی و پیغهمبهری خو فهرمانهك دان، ئهو ب كهیفا خو بن بجه بینن یان نههینن و ههر كهسی بینهمرییا خودی و پیغهمبهری وی بکهت ب راستی ئهو گومرا بوو و گومرابوونهكا ئاشكهرا1.

دهینته زانین کو ئه شئایه ته ل سهر زهینه با کچا جه حشی هاتییه خواری ده می پیغه مبه ری سلا ش لی بن شیایی وی جوداهییا د نافیه را خه لکیدا بشیکینیت و خه لکی بز شرینیت هه می وه کی ئیک ب تنی ته قوایا وان وان جودا دکه ت و هه مییان وه کی ددانین شه یی لی بکه ت، وی ده می هیشتا جوره کی جیاوازییا جاهلییه تا به ری مابوو د ناف موسلماناندا، ئه و ژی هنده ک مروف مه زن و خودان بها ددیت و هنده کیم ددیت و ئه و ته خا کیم ته خا

تەفسىرا ب ساناھى ماموستا تحسين دوسكى 1

خزمهتکاران بوو، لهورا پیغهمبهری سلاق لی بن قیا ئهقی جیاوازییی ب نموونهیهکا لۆژیکی بشکینیت ئهو ژی خزمهتکاری خو زمیدی کوری حارسی بو وی ههقژینییی پیکبینیت لگهل زمینهبا کچا جهحشی زمید خزمهتکارهکی ههژار بوو و زمینهب ژ بنهمالهکا مهزن و بناقودهنگ بوو، بهلی د ئیسلامیدا ئه تشته ههمی نینه و ههمی مروّق وهکی ئیکن، ب تنی تهقوایا وان وان جیاواز دکهت.

ئبن كەسىر ژ عەوفى قەدگوھىزىت و ئبن عەباس تەفسىرا قى ئايەتى (وما كان لومن ولا مومنە) دېنىژىت: ئەقە ژبەر وى بوو پىغەمبەر سلاق لى بن بەرەق زەينەبىقە چوو دا وى بۆ زەيدى بخوازىت و چوو دەق زەينەبا كچا جەحشى ئەسەى خودى ژى رازى بېيت و ئەو خواست و زەينەبى خودى ژى رازى بېيت گۆت ئەز شوى پى ناكەم پىغەمبەرى سلاق لى بن گۆتى بەلى شوى پى بكە، زەينەبى گۆتى ئەرى فەرمان ل من دھىتە كرن خۆ ب وان تشتىن نەفسا من ژى حەزژىدكەت؟ پىغەمبەر سلاق لى بن و زەينەب دئاخقىن و ئەق ئايەتە بۆ پىغەمبەرى سلاق لى بن ھاتە زەينەب دئاخقىن و ئەق ئايەتە بۆ پىغەمبەرى سلاق لى بن ھاتە خوارى ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنِ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُ وَ أَمَرًا خوارى ﴿

أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ و فَقَدْ ضَلَّ ضَلَّا مَصْلَلًا مُّبِينًا ﴿ ﴾ الأحزاب: ٣٦

زەينەبى ئىكسەر گۆت ئەى پىغەمبەرى خودى ئەرى تو رازىي ئەو ببيتە خواستىيى من. پىغەمبەرى سلاق لى بن گۆتى بەلى. زەينەبى گۆت پا ئەز فەرمانا تە ناشكىنىم ئەز دى شوى ب وى كەم2.

زهیدی کوری سابتی و زهینه با کچا جهحشی هه قرینی لگه ل ئیك پیکهینا و هه قرینییا وان ساله کی به رده وام بوو و پشتی هینگی ئاریشه د ناقبه را واندا هاتنه رویدان و قان ئاریشه یان وه ل وان کر کو قیان و حه زری کرنا د ناقبه را واندا کیم ببیت و نه مینیت. زهیدی خودی ژی رازی ببیت گازنده یین خو بو پیغه مبه ری سلا قلی بن دکرن و پیغه مبه ری سلا قلی بن دکرن و پیغه مبه ری سلا قلی بن نامور گاری لی دکرن و دگوتی هه قرینا خو بگره و ته قوایا خودی بکه.

² في ظلال القران / سيد قطب(2865/5)

رۆژ بۆ رۆژى ئارىشە د ناقبەرا زەيدى و زەينەبيدا پىر ليھاتن، ههتا گههشتینه دووماهیکا رِیْکی ئیدی پیدفییه ژیکجودا ببن، وان بریارا خو دا و ژیکجودا بوون و پشتی زمیدی خودی ژی رازی ببیت زمینهب بهردایی پیغهمبهری سلاف لی بن زمینهب ل خو مار كر. ﴿ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِيَّ أَنْكَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْكَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكَ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَأَتَّقِ ٱللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا ٱللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى ٱلنَّاسَ وَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَلُهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَبْدُ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَكُهَا لِكُنْ لَا يَكُونَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِيَ أَزُوجِ أَدْعِيَآيِهِمْ إِذَا قَضَوْاْ مِنْهُنَّ وَطَرَّأَ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا سي ﴾ الأحزاب: ٣٧

ئانكو: بينه بيرا خو وهختى ته دگوته ئهوى خودى ب راسته پيكرنا خو كهرهم لگهل كرى، و ته ژى ب ئازادكرنا وى كهرهم لگهل كرى، هه فرينا خو بهرنهده و ژ خودى برسه (لهزى د بهردانا ويدا نهكه) و تو وى د دلى خودا فه شيرى (ماركرنا وى پشتى ئه و بهردده ت) يا كو خودى د فيت ئاشكه را بكه ته، و تو ژ

لۆمەييا خەلكى دترسى و خودى ھێژاترە تو ژێ بترسى و شەرمى ژێ بكەى، ئەڤجا وەختى زەيدى ھەوجەيى پێ(ب زەينەبا كچا جەحشى) نەمايى و بەردايى مە ل تە مار كر، دا چ تەنگاڤى ل سەر خودانباوەران نەمىنىت د ماركرنا ژنێن زڕكوڕێن خۆدا ئەگەر زڕكوڕان بەردان، و ب راستى ئەمرێ خودێ ھاتە دان (بێى لێڤەبوون)1.

ئەڭ ئايەتە ل سەر زەينەبا كچا جەحشى ھاتە خوار و پيغەمبەرى سلاڭ لى بن دىلىيا زەينەبى بۆ زەيدى كورى سابتى خرمەتكارى خۆ بخوازىت و دايكا زەينەبى كو دبوو مەتا پيغەمبەرى سلاڭ لى بن ئۆمەيمايا كچا عەبدولموتەلبى ئەڭ چەندە نەدىلى بىلى ئەلى دەمى پيغەمبەرى كرى ئەو پى رازى بوو و ھەڭرىنى بۆ ئەوان پيكەينا و پشتى ھىنگى خودى بۆ پيغەمبەرى ب وەحىيى دىار كر كو زەينەب دى بىتە ھەڭرىنا پيغەمبەرى سلاڭ لى بن و دەمى پيغەمبەرى زانى وى شەرم كر فەرمانى لى زەيدى بكەت زەينەبى بەردەت و پشتى ئەو ئارىشە د ناڭبەرا زەيدى و زەينەبىيدا ھاتىنە بوردەت و پشتى ئەو ئارىشە د ناڭبەرا زەيدى و زەينەبىيدا ھاتىنە بوردەت و پشتى ئەو ئارىشە د ناڭبەرا زەيدى و زەينەبىيدا ھاتىنە بويدان پىغەمبەرى سلاڭ لى بىن ئامۆژگارى لى زەيدى كىرن و

تەفسىرا ب ساناھى ماموستا تەحسىن دوسكى 1

همقژینا خو بگریت و ژ خودی بترسیت، پیغهمبهر سلاق لی بن ژ لومهییین خهلکی دترسیا بیژن کو محهمهدی ههقژینی لگهل ههقژینا کوری خو پیکهینا، چونکی پیغهمبهری زهید خودان کربوو و خزمهتکاری وی ژی بوو (تهبهنی کربوو). عهلییی کوری حسینی کوری عهلی دبیژیت: کو خودی بو پیغهمبهری سلاق لی بن دیار کربوو کو زهینهب دی بیته همقژینا وی و دهمی زهیدی گازنده بو پیغهمبهری ژی دکرن پیغهمبهری ئهو چهنده د دلی خودا قهشارت و و گوته زهیدی همقژینا خو بگره و ژ خودی بترسه و خودی وهسا بو پیغهمبهری سلاق لی بن د وی ئایهتیدا بترسه و خودی وهسا بو پیغهمبهری سلاق لی بن د وی ئایهتیدا دیار کر، کو من یا گوتی ته دی ههقژینییی بو ته لگهل زهینهبی دیار کر، کو من یا گوتی ته دی ههقژینییی بو ته لگهل زهینهبی

² فتح الباري(384/8)

هەڤژينييا وێ لگەل پێغمەمبەرى سلاڤ لێ بن:

دەمى زەيدى كورى سابتى زەينەبا كچا جەحشى بەردايى خودى ۋر ھەردوويان رازى ببيت و زەينەب مايى بيژن و دەمى رۆژين وى (عيدا) خلاس بووين پيغەمبەرى سلاڤ لى بن زەينەب خواست و ب فى شيوەيى زەينەبا كچا جەحشى بوو ھەڤژينا سەروەرى مرۆڤان پيغەمبەرى خودى سلاڤ لى بن و بوو دايكا باوەرداران.

بهایی زهینهبی ل ده پیغهمبهری سلاف لی بن:

بهایی زمینهبی خودی ژی رازی ببیت ل ده فی پیغهمبهری خودی سلاف لی بن گهلهك یی بلند بوو و ههتا دایکا باومرداران عائیشایی خودی ژی رازی ببیت دگوت: زمینهب ل ریز و بهایی من بوو ژهفشرینین پیغهمبهری سلاف لی بن.

زەينەبى خودى ژى رازى ببيت گەلەك رەوشتى پىغەمبەرى سلاق لى بن دگرت و پىنگاق پىنگاق ل دويق پىغەمبەرى دچوو د ھەمى كار و كرياراندا ژبەر ھندى ئەو گەلەك يا مەرد بوو د دانا خىراندا و گەلەك پەرستى بۆ خودايى خۆ دكر، ئەقى چەندى زەينەب د دىى پىغەمبەرىدا سلاق لى بن گەلەك مەزن كر و

جههکی مهزن د دلی خوّدا دایی و پیغهمبهری سلاق لی بن گهلهك حهز ژ قی رهوشت و ساخلهتی زمینهبی دکر، همتا پیغهمبهری سلاق لی بن دگوّت: دهستی زمینهبی بوّ دانا خیّری ژ یی ههمییان دریّژتره.

دایکا باوهرداران زهینهبا کچا جهحشی گهلهك نقیر دکرن و گهلهك پۆژی دگرتن و گهلهك ترسا خودی د دلی ویدا ههبوو و ههمی دهمان خودی ل بیرا وی بوو، لهورا پیغهمبهری سلاف لی بن گهلهك حهز ژ فان سیفهتین زهینهبی دکر.

دەمى خاترخواستنا زەينەبى ژ قى جىھانى: ل سالا 20 كۆچى دايكا باوەرداران زەينەبى خودى ژى رازى ببيت ھەست ب دووماھىكا ژييى خۆ كر و ئەو ھەمى دەمان بۆ دەمى مرنا خۆ يا ئامادە بوو و دگۆت: وەكى من ھەست ب نىزىكىيا مرنا خۆ كرى گۆتى من كفنى خۆ يى ئامادە كرى. دبيت عومەرى كورى خەتابى ۋى كفنەكى بۆ من بھنيريت و ئەگەر ھنارت ئىكى ژ وان بكەنە خىر و دەمى ھوين من دكەنە د قەبريدا ئەگەر ھوين بشىن كراسى من بكەنە خىر وەبكەن أ. دەمى مرى عائىشايى د

¹ طبقات ابن سعد (109/8)

دەرحەقا ويدا دگۆت: خودى پەممى ب زەينەبى ببەت ئەو خودان شەرەف و پلە بوو د دونياييدا و كەس نەدگەھشتە وى پلەيى و خودى ئەو كرە پزقى پىغەمبەرى و وى قورئان دخواند و پىغەمبەرى سلاڭ لى بن دگۆتە مە ب پاستى زەينەبى بۆ خىرى درىيى دەست ھەبوو.

خودی ژ زمینهبا دایکا باومرداران رازی ببیت و سلافیّن خودیّ ل سمر همقژینیّ ویّ بن

جوهیریایا کچا حارسی خودی ژی رازی ببیت:

جوهیهریا خودی ژی رازی ببیت بهری کوّچکرنی ب چار سالان ژدایکبوو و ئهو د مالهکا مهزن و بناڤودهنگدا مهزن بوو، کو بابی وی سهروهری قهبیلا خوّ بوو قهبیلا (بني المطلق) و بابی وی حارسی کوری ئهبی زهرارییه سهروهری قهبیلا خوّ بوو و قهبیلا وی گهلهك قهبیلا خوّ ددانی و پیّگری ب ئاخڤتنا وی دکرن و جوهیریا کچهکا گهلهك ماقویل و جوان و بسهروبهر بوو و خودان رهوشتهکی بلند بوو، ههمی کهسان ژ ههژار و دهولهمهندان و دویر و نیّزیکان دل ل سهر وی ههبوو، ههتا کهسهکی ئهو خواستی ب ناڤی مسافع ئبن سهفوان.

چ جاران نهدهاته سهر هزرا جوهیریایی خودی ژی رازی ببیت کو دی خودی وی ههابریّریت ببیته ههقرینا سهروهری مروّقان پیغهمبهری سلاق لی بن.

بابی جوهیریایی حارسی کوری نهبی زهراری بوو و نهو دژمنی پینغهمبهری بوو و وی فهرمان دا ل دژی پپینغهمبهری سلاق لی بن شهری بکهت و دهنگوباس بو پینغهمبهری سلاق لی بن هاتن کو قهبیلا بهنی مستهلقی یین خو ناماده دکهن شهری ل دژی

ييْغەمبەرى سلاق لى بن بكەن و يىغەمبەرى سلاق لى بن دقيا قی چهندی پشتراست بکهت کا راسته یان نه، ئه فجا پیغهمبهری سلاف ليّ بن بەرىدەيى كورى حەسىبى كورى عەبدوللايى ئەسلەمى خودى ژى رازى بېيت ھنارت بۆ پشتراستكرنا قى دەنگوباسى و دەمى بەرىدە زفرىي و ئەو دەنگوباسە بۆ پێغهمبهری سلاڤ لێ بن پشتراست کری و گۆتییێ ئهو ئامادهنه هيْرشي موسلمانيْن مهدينهييّ بكهن، ييْغهمبهرى سلاڤ ليّ بن هەڤالێن خۆ بۆ شەرى ل دژى وێ هێرشێ ئامادە كرن و ئەو سهحابييين پيغهمبهرى سلاڤ لي بن 700 سهرباز بوون و خو ئاماده كرن ب رئ كەڤتن بەرەڤ قەبيلا بەنى مستەلق چوون و د قى شەرىدا عائىشايا كچا ئەبۆ بەكرى ژى لگەل پێغەمبەرى سلاق ليّ بن چوو و دەميّ پيغهمبهر سلاڤ ليّ بن گههشتييه ويّريّ دەنگوباس گەھشتنە سەركردەيى بەنى مستەلقى حارسى كورى ئەبى زەرارى كو پێغەمبەر يێ بەرەق تەقە دھێت بۆ شەرى ئەو گەلەك ترسيان و ترسەكا مەزن كەڤتە دلىّ وان و نەھەڤسەنگى كەقتە د ناڤ لەشكەرى واندا يېغەمبەر و سەحابىيىن وى گههشتنه مریسعی¹ و ههردوو لهشکهر بو شهری ئاماده بوون و پیغهمبهری سلاف لی بن فهرمان ل عومهری کوری خهتابی خودی ژی رازی ببیت کر کو ئهو گازی وی قهبیلی بکهت و بیزیته وان بیزن لا إله إلا الله و موسلمان ببن، دا ئهو نهفسا خو و مالی خو بیاریزن، بهلی پا ئهوان ئهف چهنده رهت کر و خومهزنکرن ل بیاریزن، بهلی پا ئهوان ئهف چهنده رهت کر و سهربازهکی ده وان پهیدا بوو و ئهوان دهست ب هیرشی کر و سهربازهکی وان تیره به به بهشکهری موسلمانان وهرکر و پیغهمبهری سلاف لی بن فهرمان ل سهحابییان کر دهست ب شهری بکهن و شهر د نافبهرا واندا هاته رویدان و موسلمان د وی شهریدا سهرکهفتن و نافبهرا واندا هاته رویدان و موسلمان و ژن و زهلامین وان گرتن و دهست ب سهر سامانی شهریدا گرتن.

هەڤژينييا جوەيريايى لگەل پێغەمبەرى سلاڤ لى بن:

پشتی شهر ب دووماهیك هاتی و موسلمان تیدا سهرکهفتین نهو زهلام دهستهسهر کرین و نهو ژن ژی بوونه سهبیه و جوهیریا

_

¹ مريسع ئەو ناڤى ئاڤەكێيە دكەڤيتە تەنشت قەدىدى، قەدىد ناڤى دەڤەرەكێيە ل نيزىك مەككەھى.

ژی د ناق وان کهساندا بوو یین موسلمانان گرتین و کرینه سهبیه، دهمی هاتینه گرتن جوهیریا چوو ده پیغهمبهری سلاق لی بن و داخوازا هاریکارییی ژ پیغهمبهری سلاق لی بن کر کو وی نازاد بکهت و گوتی نهز کچا مهزنی فی قهبیلیمه. پیغهمبهری سلاق لی بن گوتی ما نهز تشته کی پیشکیشی ته نهکهم بو ته ژ نازادییی بخیرتر بیت؟ جوهیریایی گوتی نهو چ تشته؟ پیغهمبهری سلاق لی بن گوتی نهز دی هه قرینییی لگهل ته پیکهینم و دی ته نازاد کهم، جوهیریایی گوت نهز رازیمه. پیغهمبهری سلاق لی بن کهم، جوهیریایی گوت نهز رازیمه. پیغهمبهری سلاق لی بن هه فرینی گوت نه نازادییا وی.

بەرەكەتا جوەيريايى بۆ مال و مرۆڤيْن وى:

دەمى موسلمان ب قى چەندى حەسياين كو پىغەمبەرى سلاق لى بىن ھەقۋىنى يا لگەل جوەيريايى پىكھىنايى و جوەيريا يا ئازاد كرى، موسلمانان گۆت خزمىن پىغەمبەرى ھەمى ئازاد ببن، ئانكو ئەو قەبىلا وى ئەوين ھاتىنە دەستەسەركرن ژ ژن و زەلامان ھەمى ھاتنە ئازادكرن و نىزىكى 100 كەسان ھاتنە ئازادكرن ژ قەبىلا بەنى مستەلق، لەورا عائىشايى خودى ژى رازى ببيت

دگۆت چ ژن وەكى جوەيريايى بۆ مال و مرۆڤين خۆ ب بەرەكەت نەبوون، چونكى 100 نەفس سەر خاترا جوەيريايى خودى ژ وى رازى ببيت ھاتنە ئازادكرن.

د مالا ييغهمبهريدا سلاڤ لي بن:

پشتی کو دایکا باوهرداران جوهیریا خودی ژی پازی ببیت د قهسرا مالا بابی خودا دژیا و پشتی هینگی چوو د قهسرا مالا هه قد شدنی خودا ژیایی و نوکه یا بهره ق مالا پیغهمبهری سلا قلی بن دهیت ئه و و مالا پیغهمبهری سلا قلی بن نه قهسره ماله کا بچویکه ژ چهند ژوورهکان پیکدهیت، لی ئه و ماله که گهله کا بهختهوهره و بهختهوهرییا دونیایی و ئاخرهتی د وی مالیدا ههی ههیه و کهیفخوشی و ئارامییه کا بیسنور یا د وی مالیدا ههی نیاسینا خودی و دینی خودی یا د وی مالیدا ههی د مالا پیغهمبهریدا سلا قلی بن و بوو دایکا باوهرداران و خوشترین ژییی خو د وی مالیدا بووراند و ئه و ژیانا خو یا بهری خوشترین ژییی خو د وی مالیدا بووراند و ئه و ژیانا خو یا بهری هینگی ههمی زهنگینی و بهرفرههی ژبیر کر و ما ژ وی خوشتر و مهزنتر ههیه تو ب ره خ پیغهمبهری خودی فه بژیی.

جوهیریا کهسهك بوو گهلهك پهرستنا خودی دکر و گهلهك روزی دگرتن و گهلهك زکری خودی دکر، گهلهك ژ پیغهمبهری سلاق لی بن فیری قورئانی و سنهتی دبوو دا ئهو ب درستی پهرستنا خودی بکهت و روزانه پیغهمبهری سلاق لی بن تشتهکی نوی نیشا وی ددا.

جارهکێ پێغهمبهر سلاڤ لێ بن ڕابوو نڨێژا سپێدهیێ ژ مال دهرکهڨت و ههتا نڨێژا سپێدهیێ خلاس بووی و ڕۅٚژ دهرکهڨتی پێغهمبهر سلاڨ لێ بن زڨڕی مال، دیت کا دهمێ پێغهمبهر سلاڨ لێ بن دهرکهڨتی جوهیریا چاوا یا ڕوینشتی بوو و دهمێ هاتی ژی هێژ وهسا یا ڕوینشتی بوو و زکرێ خودێ دکر و پێغهمبهری سلاڨ لێ بن گوتێ ڨهوه ئهز چوویم و زڨڕیم هێشتا تو وهسایی؟ جوهیریایێ خودێ ژێ ڕای ببیت گوت بهلێ. پێغهمبهری سلاڨ لێ بن گوتێ ئهز هندهك پهیڨان نیشا ته بدهم کو تێرا ته ڨێ لێ بن گوتێ ئهز هندهك پهیڨان نیشا ته بدهم کو تێرا ته ڨێ ههمییێ بکهت؟ جوهیریایێ گوتێ بهلێ. پێغهمبهری سلاڨ لێ بن گوتێ بیلیّه، پێغهمبهری سلاڨ لێ بن گوتێ بیلیّه، شبحان اللّهِ وبحمدِه عددَ خَلقِه ورِضا نَفسِه وزِنةً عَرشِه ومِدادَ کلِماتِهِ¹).

¹ أخرجه المسلم (2726)

جارهکا دی جوهیریا خودی ژی پرازی ببیت بو مه فهدگوهیزیت و دبیژیت: (پیغهمبهر ل پوژا ئهینییی هاته ده من و ئهزیا بپووژی بووم وپیغهمبهری سلاف لی بن گوته من تو یا بپوژیی؟ من گوتی بهلی. وی گوته من تو دوهی بپوژی بووی؟ من گوتی نهخیر. نهخیر. گوته من تو دی سبههی بپوژی بی؟ من گوتی نهخیر. گوته من یا پابه پوژاییا خو بخو 2) ئانکو نابیت بهس پوژا ئهینییی ب تنی مروف یی بپوژی بیت.

مرنا خوشتڤييي وي سلاڤ لي بن:

جوهیریایی خودی ژی رازی ببیت خوشترین دهمی ژییی خو لگهل لیغهمبهری سلاف لی بن بووراند و ههمی روزین وی لگهل پیغهمبهری شهو پتر نیزیکی خودی دبوو و پتر باوهری د دلی ویدا موکم دبوو و پتر فیری دینی خودی دبوو، بهلی پا چ خوشییین دونیایی بهردهوام نابن و ههر نافاهییهکی خوشییی بفیت نهفیت نهفیت دی نهخوشی و موسیبهت دهرگههی وی فوتن. نهو دهم هات یی پیغهمبهر ژ فی جیهانی بار بکهت و بهره دیدارا

² أخرجه البخاري(4/203)

خودایی خو بچیت، ژبهر مرنا پیغهمبهری سلافه لی بن جوهیریا گهلهك بخهم کهفت، بوچی بخهم نهکهفیت ئهو ههفژینی وی و خوشتفییی وی و ماموستایی وی و بهری ههمییان پیغهمبهری وی بوو و فی چهندی خهما جوهیریایی گهلهك گران کر، لی پائهو ژنهکا چهلهنگ و تیگههشتی بوو و وی خهمی وهلینهکر باومرییا د دلی ویدا لاواز ببیت و ئهو ل سهر وی نهخوشییی بسهبر بوو و زانی کو ههر نهخوشییهکا ب سهری موسلمانی بهیت بسهبر بوو و زانی کو ههر نهخوشییهکا ب سهری موسلمانی بهیت خیرا وی یا تیدایه ئهو ژ پیغهمبهری خودی فیر بووبوو.

دەمى خاترخواستنا جوەيريايى ژ ڤى جيهانى:

پشتی مرنا پیغهمبهری سلاف لی بن ئهو دهم هات جوهیریا ژی خاترا خو ژ فی جیهانی بخوازیت و بهره فی بههشتا خودایی مهزن بچیت. ب راستی ژیانا دایکا باوهرداران یا پری زانین و پهرستنا خودی بوو، ل سالا 50 کوچی دایکا باوهرداران جوهیریایی ههست ب نیزیکبوونا مرنی کر و ههستپیکر کو نهساخییا کوژه ک لهشی وی یی گرتی و ل ههیفا رهبیعا ئیکی ههر ل وی سالی دایکا باوهرداران جوهیریا چوو بهر دلوفانییا خودی. مهروانی کوری

حهکهمی وی دهمی دهستههلاتداری مهدینهیی بوو و نقیْر ل سهر دایکا باوهرداران کر و جهنازهیی وی بهره گوْرستانا بهقیع هاته برن و ل ویْری هاته قهشارتن.

خودێ ژ دایکا مه جوهیریایێ ڕازی ببیت و سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژینێ وێ بن.

81

رەملەيا كچا ئەبى سوفيانى خودى ژى رازى ببيت:

ناڤێ وێ ڕەمەلەيا كچا ئەبى سوفيانێ كوڕێ حەربىيێ كوڕێ ئۆمەيەيێ كوڕێ ئۆمەيەيێ كوڕێ عەبدولشەمسىيە خودێ ژێ ڕازى ببيت وێ سافيايا كچا ئەبى عاسييێ كوڕێ ئۆمەيەيێ كوڕێ عەبدولشەمسىيە خودێ ژێ ڕازى ببيت.

رەمەل كچا مامى پىغەمبەرىيە سلاق لى بن و ژ ھەقژىنىن پىغەمبەرى سلاق لى بن ئەو ژ ھەمىيان نىزىكىرە بۆ پىغەمبەرى ژ لايى مرۆقايىنىيىقە و كەس ھندى وى دويرى پىغەمبەرى نەبوو دەمى پىغەمبەرى سلاق لى بن ھەقژىنى لگەل پىكھىنايى².

بەرى ھەڤژىنىيىن لگەل پێغەمبەرى سلاڤ لىٰ بن پێكبينيت:

بەرى ھەقژىنىيى لگەل پىغەمبەرى سلاق لى بن پىكبىنىت ئەو ھەقژىنا عەبدوللايى ئبن جەحشى بوو و رەمەلەيى كچەك ژى بووبوو ناقى وى كربوو حەبىبە لەورا ئەو ناسناقى پى ناقدار بووى دگۆتنى ئۆم حەبىبە. دەمى ئىسلام ل مەككەھى بەلاقە بووى و دلى خەلكى بەرەق ئىسلامىنقە دھات و خەلكى مەككەھى

_

¹ الطبقات لابن سعد(96/7) 2سير أعلام النبلاء للذهبي (219/2)

موسلمان دبوو ئەقى چەندى كافرىن مەككەھى گەلەك توورە كرن و ئەو رابوون گەلەك نەخۆشى گەھاندنە موسلمانان و كافرىن مەككەھى گەلەك زۆردارى ل موسلمانان كر و ئەو دگرتن و سزا ددان و ئاخقتنىن كرىت دگۆتنە وان. لەورا پىغەمبەرى سلاڭ لى بن فەرمان ل موسلمانان كر كۆچ بكەن بەرەڭ حەبەشى بچن و رەملەيا كچا ئەبۆ سوفيانى و ھەڤژيىنى وى عەبدوللايى كورى جەحشى ژى ژ وان بوون يىن كۆچ كرين بەرەڭ حەبەشىدە چووين، بەلى دەمى ل حەبەشى ھەڤژيىنى رەملەيى خودى ژى رازى ببيت ئىسلام ھىلايى و بووى مەسىحى و ل سەر مەسىحىيەتى مرى و رەملە خودى ژى رازى ببيت ما ل سەر دىنى ئىسلامى و ژ زەلامى خۆ جودا بوو.

دایکا باوهرداران ئوم حهبیبه دبیّژیت: من د خهونا خودا ددیت هه قرینی وی عهبدوللایی کوری جهحشی د پیسترین حالدا بوو و مشهوه بوو. ئهز جهنقیم و ژ خهو رابووم و م گوت حالی وی یی هاتییه گوهارتن. دهمی بوویه سپیده من دیت هه قرینی من عهبدوللایی کوری جهحشی هات و گوته من یا ئوم حهبیبه من باش بهری خو دا ئایینان و من چ ئایین ژ ئایینی مهسیحییان

3 سير أعلام النبلاء للذهبي (220/2)

چێټ نهدیتن و بهری نوکه ژی د جاهلییهتێدا من باوهری پێ هینابوو و پشتی هینگێ ئهز هاتمه د دینێ محهمهدیدا و نوکه دێ دیسان زڤڕمه سهر مهسیحییان. من گۆتێ ب خودێ ئهڨه بۆ ته نه یا بخێره و باشه عهبدوللا و من خهونا خو بو گوت کا حالێ وی د خهونا مندا یێ چاوا بوو لێ وی چ بها نهدایێ و چوو سهر ئایینێ مهسیحییان و ههتا مری ما ل سهر مهیڨهخوارنێ¹.

پشتی قی چهندی ئوم حهبیبه ما بتنی هه شرینی وی نه ما و ئه و یا ل وه لاته کی بیانی و بابی وی هیشتا یی ل سهر کوفرییه نه شیت بز قریته مه ککه هیشه و نه شیت بتنی بمینیته ل حهبه شی ئه و گه له ك یا بخه م بوو و چاره نفیسی خو نزانیت کا دی چ لیهیت و خهمی دلی وی یی داگیر کری، به لی پا خودی یی لگه ل به نده یی خو و ههمی ده مان خودی ده رگه هان ل وی به نده یی خو و ههمی ده مان خودی ده رگه هان ل وی به نده یی خو فه دکه ت یی ل سه ر موسیبه تان بیه نفره ه بیت.

¹ طبقات اببي سعد (97/8)

هەڤژينييا وێ لگەل پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن:

پشتی ئۆم حمبیبه گهلهك بخهم كهفتی ژبهر وان رویدانین نهخوش یین هاتینه رویدان خودایی مهزن بو دهرگهههك فهکر، کو چ جاران د هزرا ویدا نهبوو. خزمهتکارهك ژ ده نهجاشی هاته ده فی نوم حمبیبهیی و گوتی پیغهمبهری خودی سلاف لی بن دی ته بو خو خوازیت. پشتی ئوم حمبیبهیی گوه ل فی دهنگوباسی بووی نهشیا خو ژ کهیفا بگریت و کره گری و روندکین کهیفی نابارینیت روندکین کهیفی نابارینیت و ئهو دی بیته ههفژینا پیغهمبهری خودی و دی بیته دایکا باوهرداران و دی لگهل سهروهری مروّفان ژیت. پشتی فی باوهرداران و دی لگهل سهروهری مروّفان ژیت. پشتی فی دهنگوباسی ئوم حمبیبهیی گهلهك سوپاسییا خودی کر ل سهر فی پاداشتی.

نه جاشی بووبوو وهکیلی پیخه مبه ری ب فه رمانا پیخه مبه ری سلاف لی بن و نه جاشی خودی ژی رازی ببیت ئوم حه بیبه ل پیخه مبه ری ماره کر و نه و سه حابییین ل حه به شی بوونه دیده قان ل سه ر فی هه قرینییا هه ره پیروز و مه هرا ئوم حه بیبه یی 4 هزار ده رهم بوون و ناماده کرنا وی هه می ژلایی نه جاشی قه بوو خودی ژی رازی ببیت.

باشترین ههفژینی:

ئەو ئۆم حەبىبايى بەرى چەندەكى نەدزانى چارەنقىسى وى چىيە، بەلى ئەقرۆكە قەگەريا مەككەھى و بوو دايكا باوەرداران و ھەقژينا يىغەمبەرى خودى سلاق لى بن.

ههر ژ وی دهمی پیڤه ئۆم حهبیبهیی خودی ژی رازی ببیت باوهرییا وی موکمتر لیهات و د دهمی خودا قورئان و سنهتی و خوشترین روزین خو لگهل پیغهمبهری خودی سلاف لی بن بووراندن. ئبن عهباس خودی ژی رازی ببیت د دهرحهقا فی ئایهتیدا: ﴿ وَقَرْنَ فِی بُیُوتِکُنَّ وَلَا تَبَرَّجُنَ تَبَرُّجُ ٱلْجَهِلِیَّةِ الْمُولِکُونَ وَاقِمْنَ ٱلصَّلُوةَ وَءَاتِینَ ٱلزَّکُونَ وَلَطِعْنَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُ وَ إِنَّمَا يُرِیدُ ٱللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنصُهُ ٱلرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِرَدُ تَطْهِیرًا ﴿ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنصُهُ ٱلرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِرَدُ تَطْهِیرًا ﴿ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنصُهُ ٱلرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِرَدُ تَطْهِیرًا ﴿ اللَّهُ لِیُذْهِبَ عَنصُهُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَیُطَهِرَدُ تَطْهِیرًا ﴿ اللَّهُ الْهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللللْهُ اللْهُ اللْهُ اللْهُ اللْهُ اللَّه

دبێژیت: ئەڤ ئایەتە تایبەت ل سەر ھەڤژینێن پێۼەمبەری سلاڤ لئ بن ھاتە خوار 1 .

¹ ابن کثیر (483/3)

كەربقەبوونا وى ژ كوفرى و دلسۆزىيا وى بۆ پىغەمبەرى سلاڤ لى بن:

دەمى پىغەمبەرى سلاق ئى بن دقيا مەككەھى قەكەت و ئەبۆ سوفيان بابى ئۆم حەبىبەيى ھىشتا موسلمان نەبوو و ھاتە مەدىنەيى و دەق پىغەمبەرى و ئەبۆ سوفيانى دقيا شەرراگرتنى (ھەدنە) ئگەل پىغەمبەرى سلاق ئى بن رىكبكەقىت، بەلى پىغەمبەرى سلاق ئى بن رىكبكەقىت، بەلى پىغەمبەرى سلاق ئى بن رەت كر و ئەبۆ سوفيان خودى ژى رازى ببيت رابوو چوو دەق كچا خۆ ئۆم حەبىبەيى د مالقە و دەمى چوويە د مالقە و دا روينىتە سەر وى دۆشەكا پىغەمبەرى ئۆم حەبىبەيى دەستى خۆ ھاقىتى و ئەو دۆشەكە پىغامبەرى ئۆم حەبىبەيى دەستى خۆ ھاقىتى و ئەو دۆشەكە پىنچا دا ئەبۆ سوفيان نەروينىتە سەر ئەبۆ سوفيانى گۆتى ئەى كچا من، من دقىت روينمە سەر وى دۆشەكى.

ئۆم حەبيەبىيى گۆتى: ئەقە دۆشەكا پىغەمبەرىيە سلاق لى بن و تو كەسەكى كافر و نەجسى. 1

ژ**ێػڤەبوونا ب**ژان:

¹ طبقات اببن سعد(8/99/8)

رۆژ چوون و رۆژ هاتن و ئەو دەم هات يى پىغەمبەر ژ قى دونيايى بار بكەت و دايكا باوەرداران ئۆم حەبىبە گەلەك ب مرنا پىغەمبەرى بخەم كەقت و گەلەك رۆندك باراندن. ئەو پىغەمبەرى وى و ھەقژينى وى و ماموستايى وى بوو، بەلى پا مرنا پىغەمبەرى سلاق لى بن باوەرىيا دايكا باوەرداران ئۆم حەبىبەيى ب خودى كىم نەكر و بەلكو ھەر ما ل سەر موكمىيا باوەرىيا خۆ و بەردەوام نقىژ دكرن و گەلەك رۆژى دگرتن و گەلەك زكرى خودى دكر، ژيانا وى درىر بوو ھەتا گەھشتىيە وى دەمى برايى وى معاوييەيى كورى ئەبۆ سوفيانى بوويە مىرى باوەرداران.

ئیمامی زهههبی دبیّژیت: دایکا باوهرداران ئوّم حهبیبه خودان سهنگ و ریّز و مهزناهی بوو ل سهر دهمی خیلافهتا برایی خوّ معاوییهی.

دەمىٰ خاترخواستىنىٰ ژ دونيايىٰ:

عهوق کورێ حارسی خودێ ژێ ڕازی ببیت دبێژیت من گوه ل عائیشایێ بوو دبێژیت: دەمێ ئۆم حهبیبه ل سهر تهختێ مرنێ گازی من کر و گۆته من ئهو د ناڨبهرا مهدا بوو ئهوا د ناڨبهرا ههمی ههوییێن ئێکدا و خودێ ل من ببووریت و ل ته ژی ببووریت. عائیشایێ گۆت من ژی گۆتێ خودێ ل ته ببووریت. ئۆم حهبیهبیێ گۆت ته ئهز کهیفخوش کرم خودێ ته کهیفخوش بکهت. پشتی هینگێ هنارته د دویڨ ئۆم سهلهمهیێڕا و ئهو جهنده گۆتێ٠٠.

ئۆم حەبىبە ل سالا 44 كۆچى مر ل سەردەمى خىللفەتا معاوييەيى كورى ئەبۇ سوفيانى خودى ژى رازى ببيت.

خودێ ژ دایکا باوهرداران ئۆم حهبیبهیێ ڕازی ببیت و سلاڤێن خودێ ل سهر ههڨژینێ وێ بن.

² أخرجه ابن سعد(8/100)

سهفیایا کچا حومیهی خودی ژی رازی ببیت:

ناڤێ وێ سەڧيايا كچا حوەيەيێ كوڕێ ئەختەبێ كوڕێ سەڡيەيێ كوڕێ عامرێ كوڕێ كەعبێ كوڕێ خەزرەجێ بابێ وێ حوەيەيە سەروەرێ بەنى نەزير بوو و ئەو ژ رەگەزيڤە دگەھيتە لاوييێ كوڕێ يەعقووب پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن و ژ دويندەھێڨە دگەھيتە ھاروونێ كوڕێ عمرانێ برايێ مووسايى سلاڨ ل سەروان بن 1 .

دایکا وی بهره یا کچا سموالی خوشکا رفاعهیی کوری سموال ژ بهنی قورهیزانه².

دەستپێكێ ناڨێ سەفيايێ حەبيبە بوو، لێ پێغەمبەرى سلاڨ لێ بن ناڨێ وێ گوهاڕت و كره سافيا و ڕامانا وێ ئانكو يا ژێگرتى و پاقژ ژ هەر كێماسييەكێ.3

¹ المنتخب لابن زبالة (ص58)

² طبقات لاببن سعد (120/8)

³ اببن حجر في فتح الياري (278/4)

هەڤژينييا وێ يا دەستپێكێ:

دایکا باوهرداران سهفیایا یههوودی بوو و بابی وی دهستههلاتداره کی مهزن بوو د قهبیلا خودا و دهستپیکی هه قرینا سهلامی کوری مشکمی بوو و پاشی ژ وی جودا بوو و هه قرینی لگهل کنانه یی کوری رهبیعی پیکهینا و ئه قه هفرینی وی ل روژا خهیبه ری ل شهری موسلمان و یههوودییان هاته کوشتن و ژ همردوو هه قرینان چ زارؤك نه بوون.

خيانەتا يەھوودىيان:

دەمى پىغەمبەر سلاۋ لى بن ل مەدىنەيى و موسلمان و يەھوودى ل مەدىنەيى بوون پىغەمبەرى سلاۋ لى بن رىكەۋتنەك لگەل يەھوودىيان كر و ھەردوو لا موسلمان و يەھوودى ل سەر قى رىكەۋتنى ئەو رىكەۋتنى رازى بوون و ئىك ژ وان بەندىن قى رىكەۋتنى ئەو بوو كو ھەر گاۋەكا ھىرشەك ھاتە سەر مەدىنەيى يان مەدىنە ھاتە دۆرپىچكرن موسلمان و يەھوودى ھەردوو دى بەرەۋانىيى ژ مەدىنەيى كەن، بەلى دەمى دەنگوباس ھاتىن كو كافرىن مەككەھى دى ھىرشى مەدىنەيى كەن و موسلمانان كوژن. موسلمانان خۇ بۇ قى شەرى ئامادە كر و پىغەمەرى سلاۋ لى بن

دانوستاندن لگهل ههڤالێن خو کر کا چ بکهن. سهلانێ فارسي خودێ ژێ رازی ببیت گۆته پێغهمبهری سلافا لێ بن ل وهلاتێ مه ههر گاڤهكا هێرشهك هاتبا مه، مه خهندهك دكوٚلان ل دوٚر باژێری و ب ڤی شێومیی نهیاران نهدشیا ل خهندهکان دهرباز ببن و باژیر دهاته پاراستن. پیغهمبهری سلاف لی بن پیگری ب ئاخڤتنا سەلمانى كر خودى ژى رازى ببيت و خەندەك كۆلان و موسلمانان نیزیکی ههیفهکی خهندهك كولان و خهندهك نیزیکی يێنج کيلوٚمهتر و نيڤان يا درێژ بوو و فرههييا وێ چار ميټر و كويراتييا وي چار ميتر بوو و دەمي كافرين قورەيشييان گەھشتىنە مەدىنەيى و خەندەك دىتىن و مەندەھۆش بوون و وان گۆت بەرى نوكە عەرەبان ئەڤ چەندە نەدىتىيە و ھندى پێکول کرن نهشیان ژ وێ خهندهکێ دهرباز ببن، لهورا نهچار بوون خيڤەتێن لەشكەرێ خۆ ل لايێ رۆژئاڤايا خەندەكێ دانن و وان موسلمان دۆرپیچ کرن.

دۆرپێچکرنا کافران بۆ مەدىنەيى نێزيكى 20 رۆژان قەكێشا و ژبەر كێمبوونا خوارن و بەلاقەوونا ترسى تەنگاقى ل موسلمانان زێدە بوو و ئەو تشتى تەنگاقى زێدەتر و دژوارتر كرى ئەو دەنگوباس گەھشتە پێغەمبەرى سلاق لى بن كو يەھوودييێن

بهنوو قورهزه ئهویّن تاخیّ وان ل تهنشت مهدینهییّ (د نافخوّیا وی جهیدا ئهویّ خهندهك ل دوّر هاتینه کوّلان) کو ئهو یههوودییه ل موسلمانان قولپینه و خیانهت یا ل موسلمانان کری و ئهو ییّن ل ویّ پهیمانا د نافههرا وان و موسلماناندا لیّفهبووین و هاریکارییا وان کافریّن قورهیشی کرییه بهیّنه د ناف مهدینهییدا، ترسهکا مهزن ب سهر موسلماناندا هات، ژبهر فی دهنگوباسی دایکا باوهرداران ئوّم سهلهمه دبیّژیت: من نهدیت پیّغهمبهر سلاف لیّ بن دهمهکیّ هند وهستیایی بیت و موسلمان هند ترسیابن وهکی فی روّژا خهندهکیّ.

پیغهمبهری سلاف لی بن بو پشتراستکرنا فی دهنگوباسی هندهك ژ ههفالین خو هنارتنه لایی تاخی یههوودییان دا دهنگوباسی پشتراست بکهن و پیغهمبهری سلاف لی بن گوته وان: دهمی هوین درفرن ئهگهر دهنگوباس یی راست بیت ب ئاشکهرایی نهبیژن ههما ئاماژهیهکی بدهنه مه و ئهگهر دهنگوباس یی درهو بیت ب ئاشکهرایی د ناف خهلکیدا بیژ، دهمی ئهو چووینه نك ئاشکهرایی د ناف خهلکیدا بیژ، دهمی ئهو چووینه نك یههوودییان و بو زانینا دهنگوباسی یههوودییان خو بیمنهت کر و گوت: راسته ئهم ل پهیمانا خو لگهل ههوه یین لیقهبووین. وان هفده گوتنین سهقهت گوتنه وان سهحابییان و ئهو سهحابی

ڤەگەريانە دەڤ پێغەمبەرى و چوونە دەستێ پێغەمبەرى سلاڤ ليّ بن و گوتيّ: (عهزهل وهلقاره) ئهو ناڤيّ دوو ئويجاخيّن عەرەبان بوون يێن بەرى ھينگێ خيانەت ل موسلمانان كرين و يێغهمبهر سلاف لێ بن د مهبهستا وان گههشت و زاني يههوودييان خيانهت يا كرى، ههروهسا ههبوونا دووروييان د ناﭬ موسلماناندا حالي موسلمانان گەلەك نەخۆش كر و مەترسىيەكا مەزن كەقتە سەر موسلمانان، چونكى ئەو لايى يەھوودى لى دكەڤيتە وى لايى يى موسلمان لى، ئانكو ھەر گاڤەكا وان بڤێت دشين هيرشي ژ پشتيقه بكهنه سهر موسلمانا يان ژی ب هاریکارییا دووروییان ریکی بو کافران خوش بکهن و دممی لەشكەرى كافران دۆرىن مەدىنەيى گرتىن، حالى موسلمانا نهخوّش بوو و گەلەك مووسلمان ب ژن و زارۆكڤه ژ مالا خوّ دەركەقتن و هندەك ژى مانە ل چۆلى و هينگى زقستان بوو و سەرمايەكا زيْدە بوو ل (ھەيڤا شوباتىّ ل سالا 627ز 1 .

_

^(458/452) ثرياناما يێغمبهرێ خودێ/ تهحسين دوسکي 1

ريّكا خوقورتالكرنيّ ژ خيانهتيّ:

دهمی حالی موسلمانان نهخوش و د تهنگافییاندا خودی وهسا حهز کر ئیّك ژ زهلامان دگوتنی (نوعهیمی کوری مهسعوودی) هاته مهدینهیی و نوعهیم د ناف ئویجاخا خودا یی بنافودهنگ بوو و خودان قهدر بوو ئهوا ل نهجدی دویر ژ حیجازی د بهرفرههییاندا دژیا، هندهکان دگوت موسلمان بوو و هندهکان دگوت هیشتا موسلمان نهبووبوو، ب ههر حالی ههبییت و خو گههانده دهف پیغهمبهری سلاف لی بن و گوتی ئهی پیغهمبهری خودی هیژ کهس ب موسلمانبوونا من نهحهسیایه بیژه من ئهز ج بکهم: پیغهمبهری سلاف لی بن گوتییی ئهگهر تو بشیی دووبهرهکییی بئیخهیه د ناف دژمنین مهدا چونکی جهنگ دووبهرهکییی بئیخییه د ناف دژمنین مهدا چونکی جهنگ

نوعهیم چوو ده فی یههوودییین بهنوو قورهیزه نهوین خیانهت کرین و گوته وان: هوین من باش دنیاسن و هوین دزانن نهز د ناف نویجاخا خودا چهندم و د کهفندا نهز ههفالی ههوه بووم و من خیرا ههوه دفیا. نهوان گوتی تو راست دبیژی. نوعهیمی گوته وان گوهی خو بدهنه من هوین نه وهکی قورهیشی و غمتافییانن هوین یین ل مهدینهیی و سبههی نهگهر ناقلی وان

ژێ بڕی ئهو دێ قهگهڕنه جهێن خو و دێ ههوه هێلنه د دهستێ محهمهدیدا و ئهو دێ ههوه ههمییان کوژیت... وان گوت ب خودێ تو ڕاست دبێژی پا چاره چییه؟ نوعهیمی گوته وان: ئهز دێ بو ههوه رێکهکێ بێژم، جابێ بدهنه قوڕهیشی و غهتافییان بلا ئهو چهند زهلامهکێن خو یێن ماقویل بدهنه لگهل ههوه و هوین وان بکهنه رههینه، دا ئهو سبههی نهچن و ههوه نههێلنه د ددهستێ محهمهدیدا. وان گوت ئهقه خوش رێکه.

پاش نوعهیم هاته ده قورهیشی و غهتافییان و گوتی نهر نیک ژ ههوهمه من خیرا ههوه دفیت. وان گوت: نهم باوهر دکهین. وی گوتی: من یا زانی یههوودی پهشیمانن کو بووینه هه فالین ههوه و وان یا گوتییه محهمهدی نهگهر تو ل مه ببووری نهم دی هنده ک مهزنین قورهیشی و غهتافییان بو ته هینین دا تو وان بکوژی، نه فجا هشیاری خو بن چ زه لامین خو نه ده نه وان...

پاشى نوعەيم زڤرى دەڤ پێغەمبەرى سلاڤ لى بن و ئەو مانە ل هيڤييا بەرھەمى ڤى كارى.

ئەقى كارى دووبەرەكىيەكا مەزن ئىخستە د ناقبەرا رىزىن كافراندا، بابەت گەھشتە ھندى ئىدى وان باوەرى ب ئىكودوو

نهما و پشتی دۆرپیچ دریّژ بووی و کافران بریار دایی ب ههر رهنگهکی ههبیت ئهو هیّرشیّ بکهنه سهر مهدینهیی ئه فجا وان بهرسف دا یه هوودییان کو کاری خو بکهن سبه هی ئهم دی دهست بهرسف دا یه هوودییان کو کاری خو بکهن سبه هی ئهم دی دهست به شهری کهین. ئه فجا هوین ژی ژ لایی خوفه هیّرشیّ بکهنه سهر موسلمانان و وان مژویل بکهن، دا ئهم بشیّین ریّکا خو فهکهین و ژ خهنده کی دهرباز ببین... یه هوودییان به رسفا وان دا و گوت: سبه هی شهمبییه ئهم چ شهران ناکهین، پشتی هینگی باومرییا مه ب ههوه ناهیّت کی نابیّژیت هوین دی رهفن و مه هیلنه د دهستی محهمه دیدا و هنده ک زه لامیّن خو ییّن ماقویل بدهنه لگهل مه وه ک رههینه دا باوه ربیا مه ب ههوه بهیّت.

كافران گۆت: ب خودى ئەقە ئەوە يا نوعەيمى گۆتى و ئەو يىن لىڭھەبووين.

پشتی چهپهری کافران بوویه دوو پارچه و پلانا وان یا هیرشکرنا ل سهر مهدینهیی فاشل بووی و دورپیچا وان دریژ بووی و مهلهل بو وان چیبووی و نهو بیهیشی بوون بشین خهندهکی دهرباز بکهن. وان هزر کر د زقرینیدا کر، نهخاسم روژهکی وان هند دیت هروبایهکی دژوار رابوو و خیقهتین وان هاتنه زقراندن و نامانین وان هاتنه زقراندن و نامانین وان

هاتنه سهرنشيفكرن و سرهكا مهزن كهفته هنافين وان. ئهفجا ئهو بدوو روييين رهشفه زفرين و ههر ئيك چوو جهى خو و قورئان ئاماژهيى ددهته فى چهندى دهمى دبيژيت: ﴿ يَآ يَهُ كُو لَاّ يَنْ عَامَنُواْ الذَكُرُواْ يَعْمَةَ اللّهِ عَلَيْكُمُ إِذْ جَآءَتَكُمُ جُنُودُ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَيْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿ ﴾ الأحزاب: ٩

ئانكو گەلى خودانباوەران نىعمەتىن خودى بىننە بىرا خۆ، دەمى لەشكەرەكى مەزن ب سەر ھەوەدا گرتى(ئەو ژى قورەيشى بوون و بەنى ئەسەد و بەنى غەتەفان و بەنى عامر و بەنى سولەيم و بەنى قورەيزە و بەنى نەزير بوون، دوزادە ھزاران) ئەڤجا مەھروبايەك و لەشكەرەك(مەبەست پى مەلائىكەتن) ھنارتنە سەر وان، ھەوە نەدىتن و ئەوا ھوين دكەن خودى دېينىت.

خودی پارتین کوفری شهرمزار و شکهستی ژ مهدینهیی فهگهراندن، نه چ خیرین دونیایی و نه چ خیرین ناخرهتی ب دهست وان نهکهفتن، خودی نهو نهگهر پهیدا کرن یین ژ شهری خودانباوهران پاشقه دبهن و تشتی د فی شهریدا چیبووی ب تنی

ئهو بوو هندهك شهر ب هافيتنا تيران د سهر خهندهكيرا د نافيهرا موسلمان و كافراندا چيبوو، د ئهنجامدا هندهك مروّف بريندار بوون و ئيك ژ وان سهعهدی کوری موعازی بوو، مهزنی ئهوسييان ئهوی پشتی هينگی ژ بهر برينا خو مری¹.

ههڤژينييا وي لگهل پێغهمبهري سلاڤ لي بن:

پشتی ئهو شهری خهنده کی ب دووماهیك هاتی، موسلمان ب حهزگرنا خودی سهرکه قتن، پشتی هینگی موسلمانان ریخکه قتننامه یه ک لگه ل قوره یشییان گریدا کو بو چهنده کی شهری نه کهن و دهمی پیغه مبهر ژ قوره یشییان پشتراست بووی، پیغه مبه ری سلاف لی بن بریار دا شهری یه هوودییان ل خهیبه ری بیکه ت نهوین خیانه ت کرین و پیغه مبه ری سلاف لی بن خهیبه ری شهر و شهره ک ل ویری هاته رویدا و هنده ک جهین خهیبه ری ب ناشتییانه هاتنه ستاندن و نیزیکی 90 یه هوودییان د وی شهریدا هاتنه کوشتن و هژماره کا سه حابییان ژی هاتنه کوشتن و پشتی فی شهری مال و سامانه کی مهزن که قته د ده ستی و پشتی فی شهری مال و سامانه کی مهزن که قته د ده ستی

-

¹ ژياناما پێغمبەرێ خودێ تەحسين دوسكى(466/464)

موسلماناندا و هژمارهکا گرتییان ژی ژ ژن و زهلامان گرتن، همروهسا د وی شهریدا هه شرینی سافیایی ژی هاته کوشتن و بابی وی ژی هاته کوشتن.

ئەنەسى كورى مالكى خودى ژى رازى ببيت گۆت: دەمى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن خەيبەر قەكرى و موسلمانان گەلەك ژن و زەلام ژ يەھوودىيان دەستەسەر كرن و سەفيا ژى ئىنك ژ وان بوو يىن ھاتىنە دەستەسەركرن و بۆ بەھرا دحيە كەلبى كو ئەو ژى ئىنك ژ سەحابىيان بوو و سەحابيان گەلەك مەدح و پەسنا شەفيايى دكر ل دەڭ پىغەمبەرى سلاڭ لى بن و دگۆت مە چ كەس وەكى وى نەدىتىيە ھىندى مە دەستەسەر كرين و پىغەمبەرى سلاڭ لى بن ھىنارتە د دويى دحيەيى و سافيا ژى وەرگرت بەرامبەر 7 سەرىن گيانەوەران و پشتى ھىنگى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن داخوازا ھەڭۋىنىيى ژ سەفيايى كر و سەفيا رازى بوو و لى باوەرداران.

سه حابییان گۆت ئهگهر پیغه مبهر سلاف لی بن دهرکه فیت و حیجاب ل بهر سه فیایی بیت ئه و پیغه مبه ری سلاف لی بن ئه و یا کرییه هه فرینا خو و ئهگهر حیجاب ل بهر نهبیت ئه و

پیغهمبهری سلاف لی بن ههفرینی نگهل پیکنههینایه. دهمی پیغهمبهر سلاف لی بن دهرکهفتی حیجاب ل بهر سهفیایی بوو سهحابییان زانی پیغهمبهری سلاف لی بن ههفرینی یا نگهل پیکهینایی و گهلهك ب فی چهندی کهیفخوش بوون و دی دایکهکا دی ل دایکین باوهرداران زیده بیت و مههرا سهفیایی ئازادکرنا وی بوو و دهمی ههفرینی نگهل پیغهمبهری سلاف لی بن پیکهینایی یا 17 سال بوو.

پشتی پیغهمبهری سلاف لی بن ههفرینی لگهل سهفیایی خودی ژی رازی ببیت پیکهینایی و ژ جهی خو دهرکهفتن و دا سهفیایی ل حیشتری سوار کهت و پیغهمبهری سلاف لی بن بو سهفیایی چوکا خو شکاند، دا سهفیا خودی ژی رازی ببیت پی خو بدانیته سهر چوکا پیغهمبهری سلاف لی بن و سواری حیشتری ببیت، بهلی دایکا باوهرداران خودی ژی رازی ببیت گهلهك یا برهوشت بهلی دایکا باوهرداران خودی ژی رازی ببیت گهلهك یا برهوشت بوو ئهوی دیت نه ژ رهوشتی وییه پییی خو بدانیته سهر چوکا پیغهمبهری سلاف لی بن، رابوو چوکا خو دانا سهر رههنی پیغهمبهری سلاف لی بن و سواری حیشتری بوو.

د مالا پيغهمبهريدا:

دەمى سەفيا لگەل پىغەمبەرى سلاڭ لى بن قەگەرپايە مەدىنەيى و ئەو د گوپىتكا كەيفخۆشىيا خۆدا بوو كو بوويە ھەڭرىنا پىغەمبەرى خودى سلاڭ لى بن و بوويە دايكا باوەرداران. سەفيا ب خۆ بۆ مە كەيفخۆشىيا خۆ قەگىرپىت و دبىرژىت: دەمى ئەز چوويمە دەڭ پىغەمبەرى سلاڭ لى بن كەربىن من گەلەك ژ پىغەمبەرى قەدبوون و پشتى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن بەحسا خيانەت و خرابىيىن قەومى من د دەرحەقا موسلماناندا كر و پشتى پىغەمبەر سلاڭ لى بن ژ ئاخقتىن خلاس بووى و ئەز ژ جهى خۆ رابوويم كەس ھندى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن ل بەر دىي من شرىن نەبوو.

ههروهسا دایکا باوهرداران سهفیا گهلهك یا مهرد و تهقوادار بوو و دهستی وی بو خیری گهلهك دریژ بوو. دهمی سهفیا خودی ژی رزی ببیت هاتییه مهدینهیی ل گوهین وی گوهارکین زیری ل بهر بوون، چوو نهو گوهارکه وهك دیاری دانه فاتیمایا کچا

102

¹ مسند ابي يعلي(33/13)

پێغهمبهری سلاف لێ بن و هندهك دیاری دانه ههڤژینێن پێغهمبهری ژی.

بهایی سهفیایی ل ده پیغهمبهری سلاف لی بن:

سافیا ژنهکا گهلهك مهرد و خودیّترس بوو، ههمی دهمان ژ پیّغهمبهریّ خودیّ سلافٔ لیّ بن فیّری کار و پهرستنان دبوو، لهورا پیّغهمبهری سلافٔ لیّ بن گهلهك حهزژیّدکر و مهدحیّن ویّ دکرن و بهرگری ژیّ دکر.

ئەنەسى كورى مالكى خودى ژى رازى ببيت گۆت جارەكى گوھ لى بوو كو حەفسەيى گۆتى تو كچا يەھوودىيانى و سەفيايى كرە گرى و پىغەمبەر سلاڭ لى بن چوو دەڭ سەفيايى و گۆتى: تو كچا پىغەمبەرى و تو ھەڭژىنا پىغەمبەرىى. پىغەمبەرى و تو ھەڭژىنا پىغەمبەرى. پاشى پىغەمبەرى سلاڭ لى بن گۆتە حەفسەيى ژ خودى بىرسە و تەقوايا خودى بىكە.

جارهکا دی عائیشایی گۆته پیغهمبهری سلاق لی بن بهحسا سهفیایی دکر و گۆتی یا هوسانه ئانکو یا کورته پیغهمبهری سلاق

103

² رواه أحمد (135/3)

لى بن گۆتە عائىشايى خودى ژى رازى بېيت تە ئاخقتنەك گۆت ئەگەر وى ئاخقتنى بكەنە د دەرياييدا دى دەريايى گەنى كەت 3 .

ژێػڤەبوونا بژان:

پشتی سهفیایی ژییه کلکه لیخهمبهری سلاهٔ لی بن بووراندی و پر پر شرستنا و پر پر ترسا وی ژخودی پر لیدهات و پر پهرستنا خودی دکر و گهله ک ژپیغهمبهری سلاهٔ لی بن فیری هی دینی ههرهمهزن بوو، ئه و پر پیغهمبهری خودی سلاهٔ لی بن ژهی جیهانی بار بکه و ب مرنا پیخهمبهری سلاهٔ لی بن دایکا باوهرداران گهله کل بخهم که و پر پر ندک باراندن، به لی پا سافیا یا بهرنیاس بوو ب ته قوایی و سهبرکیشانی ک سهر نه خوشییان و ئه وی سهبر ک سهر ک خودی خو ک ده فخوشیی کیشا و نه جری خو ک ده فخودی حساب کر.

3 رواه ابو داود و صححه الاباني في الجامع (5140)

دەمى خاترخواستىن:

پشتی مرنا پینهممبهری سلاف لی بن سهفیا 40 سالان ما ساخ و ئه ژییی خو ههمی د پهرستنا خودی و روزیگرتنی و دانا خیری و بانگخوازییا دینی خودیدا بووراند، دایکا باوهرداران سهفیا ل سهردهمی ههمی خهلیفهیین موسلمانان ژیا و ئهو سهردهمه دیت و بهلافبوونا ئیسلامی و فهکرنا وهلاتان و هاتنا وهلاتان بو ناف ئیسلامی، دیت کا چاوا پینهممهری سلاف لی بن گوتییی کو ئهف دینه دی بهلاف بیت.

ل سالا 50 کۆچى دايکا مه سهفيا کهڤته سهر تهختى مرنى و ژ ڤى جيهانى بار كر و خودى ژى رازى.

> خودێ ژ دایکا مه سافیایێ ڕازی ببیت و سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژینێ وێ بن.

مەيموونەيا كچا حارسى خودى ژى رازى ببيت:

ناڤێ وێ مەيموونەيە كچا حارسێ كوڕێ حەزنێ كوڕێ بوجيرێ كوڕێ ھۆزمى كوڕێ ڕوبيەيييه¹.

دایکا وی هندا کچا عهوفی کوری زوهیری کوری حارسی کوری حماتهیی کوری خرشییه.²

ژ ئەبۆ ھورەيرەى خودى ژى رازى ببيت ھاتىيە قەگوھاستى كو ناڤى مەيموونەيى دەستېنىكى بەرە بوو و پىغەمبەرى سلاڤ لى بىن ناڤى وى گوھارت و كرە مەيموونە و مەيموونە دبيتە خالەتا خالدى كورى وەلىدى خودى ژى رازى ببيت و ناڤى مەيموونە مشتەقە ژىيومى) بىرامانا بەرەكەت و مەيموونە ئانكو پېرۆز(مبارەك).

دایکا باوهرداران مهیموونه یا کچا حارسی خودی ژی رازی ببیت خالهتا ئبن عهباسی بوو، کو پسمامی پیغهمبه ری بوو و حبری ئوممه تی و مفهسیری قورئانی و خاله تا خالدی کوری وهلیدی بوو شیری خودی و سهرکرده یی لهشکه ری پیغهمبه ری بوو.

106

¹ المستدرك للحاكم(4/30 - 33)

² طبقات لابن سعد (132/8)

أخرجه الحاكم في المستدرك (30/4)

خۆيشكا وى ئۆم فوزەيل كو ھەڤژينا مامى پىغەمبەرى سلاڤ لى بن ئبن عەباسى بوو.

دەربارەى دايكا وى دهيته گۆتن كو ئەوا قەدرى زاڤايين خۆ دگريت، چونكى كچا وى مەيموونە ھەڤژينا پيغەمبەرى بوو سلاڤ لى بن و حەمزەيى مامى پيغەمبەرى سلاڤ لى بن ھەڤژينى كچا وى سەمايى بوو و جەعفەرى كورى ئەبۆ تالبى كو پسمامى پيغەمبەرى بۆ سلاڤ لى بن ھەڤژينى كچا وى ئەسمايى بوو و پشتى ھينگى ئەسمايى ھەڤژينى لگەل ئەبۆ بەكرى پيكھينا و پشتى ھينگى ئەسمايى ھەڤژينى لگەل ئەبۆ بەكرى پيكھينا و پشتى ئەبو بەكرى ھەڤژيى لى گەل عەلى پيك ئينات4.

دایکا باوهرداران مهیموونه خودی ژی پازی ببیت ئهقه خیزانا وی ببوه خیزانا ههمی باوهری و ژ بنهمالهکا خودان قهدر و مهیموونه ژی ژنهکا چهلهنگ و خودینرس بوو و ههمی دهمان خهما وی پازیبوونا خودی بوو لهوپا ئهو ژ موسلمانین دهستپیکی بوو هاتینه د ناق ئیسلامیدا و ئهو بوون یین پیغهمبهری سلاق لی بن شههدهکییا باوهرییی بو وان دایی.

450/8) الإصابة للحافظ ابن حجر

هەڤژینییا بەرى پێغەمبەرى سلاڤ لێ بن:

بهری ئیسلامی مهسعوودی کوری عهمروّیی ههڤژینی لگهل مهیموونهیی پیکهینابوو، پاشی ژی جودا بوو، پشتی هینگی ئهبو رههمی کوری عهبدولعهزی ههڤژینی لگهل پیکهینا و ئهو ههڦژینی وی مر، پشتی هینگی دایکا باوهرداران ما بی ههڦژین و ئهو ژی وهکی ههر ژنهکا جیهانی خهونان ب ههڤژیندهکی باش و دلوڤانڤه دبهت و ئهری دی ئهو ههڦژین کی بیت، چ جاران نههاته سهر هزرا مهیموونهیی کو ئهو دی بیته ههڦژینا سهروهر و پیغهمبهری مروّقان، بهلی پا ئهگهر خودی تشهك ڤیا وهکی خودی درست دبیت و ههمی تشت ب حهزکرنا خودی بریّقه دچن.

عومرهيا قهزاكرني:

پشتی پینهممبهر سلاف لی بن ل ههیفا سهفهری سهرکهفتی و ژ غهزهیا خهیبهری فهگهریایه مهدینهیی، ئهو ههتا ههیفا زولقهعده ما ل مهدینهیی و ژی نههاتییه فهگوهاستن کو ئهو ل فی دهمی دهرکهفتبیت، بهلی وی هژمارهکا سهربازین لهشکهری ب سهروکاتییا هژمارهکا سهحابییان هنارتبوونه گهلهك جه و دهفهران، ل ههیفا زولقهعده کو ههیفا یازدییه و ل دویف ریککهفتنا حودهیبییه ئهوا ل سالا چووی د نافبهرا موسلمان و کافرین قورهیشییاندا هاتییه کرن، پینهمهمبهر سلاف لی بن و سهحابییین وی ژ مهدینهیی دهرکهفتن و بهرهره ممککههیفه چوون دا عومرهیی بکهن و هژمارا وان دوو هزار سهحابی بوو، ژبلی ژن و زاروکان¹.

دیمهنهکی بسههم و عهجینب بوو، چونکی جارا ئیکینیه خهلکی وی دهمی دیمهنهکی هوسا ببینیت، مهوکبهکبی پیکهاتی و ژ پتر ژ دوو هزار مروّقان ههمی پیکقه و ب ئیك جلك کو جلکی ئیحرامی یی سپی ل بهر وان بوو و ب ئیك دهنگ کو دهنگی(تهلبیی) بوو بهر ب مهککههیقه دچوون و ژبهر

¹ فتح الباري(700/7)

عهجیّبییا فی دیمهنی خهلك ل ههمی جهان كوّم دبوون و دهاتنه سهر رِیّكان و بهریّ خوّ ددانه موسلمانان.

ههر چهنده دهرکه قتنا موسلمانان بو کرنا عومره یی ب تنی بوو، بهلی بو وهك یه ده که پیغه مبه ری سلاق لی بن دووسه د سوارین چه کدار ب سهرو کاتییا محهمه دی کوری مهسله مهیی به ری کاروانی عومره چییان هنارت، دا ریکی بو وان ته مین بکه ن، هه تا مهسه له گه هشته هندی قوره یشییان هزر کر نه کو موسلمانان منه ته کما خراب هه بیت له وا وان ژی کومه کا سوارین چه کدار هنارتییه به راهییا موسلمانان، دا به ری خو بده نی کانی وان چیک نی محهمه د به خودی مه تو ب غه دری نه نه ده می تو یی بچویك نه ب خودی مه تو ب غه دری نه نه نه ده می تو یی بچویك نه پشتی تو مه زن ژی بووی، نه قه چییه تو ب چه کفه ب سه رمله تی خوقه هاتی، شه رتی مه نه قه نه به وو!

هینگی پیغهمبهری سلاف لی بن قاسدین قورهیشییان پشتراست کرن کو ئهو یی ل سهر شهرتی خوّ، ئهو ناچنه حهرهما مهککههی ئهگهر شیرین وان د کلافاندا نهبن، هینگی ئهو قاسد فهگهریانه

مەككەھى و قورەيشى تەنا كرن كو محەمەد ژ پەيمانا خۆ \mathbb{L}^1 .

شهرتی کافران ئهو بوو موسلمان ب تنی سی روّژان ل مهککههی بمینن و د قان سی روّژاندا هنده خهلکی مهککههی ژ باژیّری دهرکه قتن و چوونه سهر گر و چیایان، ژ دویرقه بهری خوّ ددانه قی دیمه نی موسلمانان، هنده ک ژی ل نک (دار الندوه) کوّم بوون، بهری وان ما ل موسلمانان ئهویّن ل دوّر پیغهمبهری سلاقهٔ لی بن کوّم بووین و قهستا که عبه یی کرین بوّ بجههینانا ریّورهسمیّن عومره یی و دا کافر هزر نه کهن کو موسلمان لاواز بووینه پیغهمبهری سلاقهٔ لی بن فهرمان ل همقالیّن خو کر کو ئهو ل پیغهمبهری سلاقهٔ لی بن فهرمان ل همقالیّن خو کر کو ئهو ل سی شهوتیّن ئیکی ییّن تهوافی پیّییّن خو سقک بکهن، پشتی همر سی شهوتیّن ئیکی ییّن تهوافی پیّییّن خو سقک بکهن، پشتی لیگهل کافران ژ مانا موسلمانان ل مهککه هی و ل دویق شهرتی وان لگهل کافران ئهو ژ مهککه هی دهرکه قتن و بهر ب مهدینه یی نقی رقرین.

-

أ ژياننامهيا پيغمبهري خودي، تهحسين ئيبراهيم دوسكي (496/495)

هەڤژینی لگەل ییغهمبهری سلاڤ لی بن:

دایکا باوهدراران مهیموونه خودی ژی رازی ببیت ئیّك ژ وان موسلمانێن لاواز بووو يێن ماينه ل مهدينهيێ ئهو خوشكا ئۆم فوزەپلىّ بوو كو ژنكا عەباسىّ مامىّ يىێغەمبەرى سلاڤ لىّ بن بوو. مەيموونە وەكى بەرى نوكە مە گۆتى ھەڤژينى وى مربوو و ئەو مابوو بێخودان و وێ ئەمرێ خۆ كربوو د دەستێ خوشكا خۆ ئۆم فوزهیلیّدا و خوشکا وی ژنماما پیفهمبهری سلاقه لی بن هاتنا ييْغەمبەرى سلاڤ ليّ بن بۆ مەككەھيّ بۆ كرنا عومرەييّ ب دەلىقە زانى كو خوشكا خۆ پېشكېشى پېغەمبەرى سلاق لى بن بكهت، دا ئهو وي مار بكهت. ئۆم فوزەيلا خوشكا مەيموونەيي ئەقە حەزا خۆ بۆ ھەقۋينى خۆ عەباسى ديار كر، داخواز ۋى كر ئەو ھارىكارىيا وى بكەت، عەباسى ب يا وى كر، ئەو بۆ برازايى خوّ پێغهمبهري سلاف ليّ بن پێشكێش كر و پێغهمبهري سلاف ليّ بن داخوازا وان رەت نەكر و ل وان نەزڤراند و ب يا ئاخڤتنا وان كر. هەرچەندە ييغەمبەرى سلاڤ لى بن دڤيا ل مەككەهى مەيموونەيى قەگوھيْزيت، بەلىّ كافران قەبويل نەكر ئەو ژ سىّ

 ζ ۆژان زێدەتر ل مەككەھى بمىنىت، لەوا ب رێڤە سەرىڧەيى 2 ζ

د مالا ييغهمبهريدا سلاڤ لي بن:

2 سەرىفە جھەكە ل نێزيكى تەنعيمێيە نێزيكى شەش مىلان ژ مەككەھێ وێڤەيە

³ زاد المعاد(152/2)

⁽²⁷⁶³⁾ النسائي و صحح الأباني في صحيح الجامع (2763)

دەمى پىغەمبەر سلاق لى بن ل سەر تەختى مرنى ل مالا مەيموونەيى بوو و مەيموونەيى خودى ژى رازى ببيت دزانى پىغەمبەرى سلاق لى بن حەز دكر ل مالا عائيشايى بيت و دايكا باوەردارا مەيموونەيى خودى ژى رازى ببيت دەستويرى دا پىغەمبەرى سلاق لى بن قەگوھىزنە مالا عائيشايى.

ئیمامی زهههبی خودی رهحمی ب وی ببهت دهربارهی مهیموونهیی دبیژیت: ئهو ژ سهروهران ژنان بوو و فهرموودهیین پیغهمبهری یین فهگوهاستین.

عائیشا خودی ژی رازی ببیت د دهرحه قا مهیموونه ییدا دبیژیت: ئه و ژ مه ههمییان پتر ژ خودی دترسیا و دلو قانتر بوو².

ژێك دويربوونا بژان:

پشتی بۆ دەمەكى كورت مەيموونە دايكا باوەرداران مايە لگەل پيغەمبەرى سلاق لى بن و ژ پيغەمبەرى سلاق لى بن فيرى دينى بووى و ئەخلاقى پيغەمبەرى سلاق لى بن گرتى و حەزژيكرنا پيغەمبەرى ب دەست خۆقە ھينايى، لى ئەو دەم ھات يى دووماھىك بۆ ھەر تشتەكى ھەى ئەو ژى مرنە و پيغەمبەر سلاق

² أخرجه الحاكم في المستدرك(32/4)

لیّ بن که قته د نساخییا مرنیّدا و ل مالا مهیموونه ییّ بوو ده میّ نساخی ب سهردا هاتی و پاشی مهیموونه ییّ بریار دا پیّغه مبهری سلاف لیّ بن قهگوهیّزنه مالا عائیشاییّ. پیّغه مبهر سلاف لیّ بن ژ فی جیهانی بار کر و جیهان ب چوونا پیّغه مبهری سلاف لیّ بن تاری بوو و مهیموونه گهله ک ب فیّ چهندی بخه م که قت و هه قرینی وی و خوشت قییی و پیّغه مبهری وی سلاف لی بن مر و ژ جیهانی بار کر، به لیّ فی چهندی وهل مهیموونه یی خودی ژ ی رزی بییت کر کو پتر ئیمانا وی زیّده ببیت و پتر ل سهر رازی بییت کر کو پتر ئیمانا وی زیّده ببیت و پتر ل سهر نه خوشییی بسه بر بیت.

دەمى خاترخواستىن:

پشتی مرنا پیغهمبهری سلاق لی بن مهیموونه ما ل سهر پهرستنا خودی و گرتنا روزییان و زکری خودی و بانگخوازییا قی دینی و دایکا باوهرداران مهیموونه خودی ژی رازی ببیت ههتا سهردهمی خیلافهتا معاوییهی خودی ژی رازی ببیت ما و پشتی مری سهحابی چوونه سهر جهنازهیی وی دا بهره گورستانی ببهن و

ئبن عهباسی گۆت جهنازهیی وی راکهن ئهو دایکا ههوهیه و ئبن عهباسی نقیر ل سهر کر و ب قی شیوازی دایکا باوهرداران مهیموونهیا کچا حارسی ژ قی جیهانی بار کر و بهره جیهانا راست و درست چوو دیدارا خودایی و ههژی گۆتنییه کو مهیموونهیا کچا حارسی دووماهیك هه شینا پیغهمبهری بوو سلاف لی بن، ب فی شیوهیی چوو کو خودی ژ وی رازی ببیت و دهمی پیغهمبهر سلاف لی بن د ژیانیدا ژ وی رازی بوو و ما چ ژ وی ژیانی خوشتر ههیه خودی و پیغهمبهر سلاف لی بن ژ مروفی رازی بن.

خودێ ژ مهيموونهيێ ڕازی ببيت و

سلاڤێن خودێ ل سهر ههڤژينێ وێ بن.

¹ سير أعلام النبلاء (245/2)

ئەقەۋى ئەو ئافرەت بوون يين د مالا پيغمبەرى سلاق لى بن دا كوومبووين يين كو زانا ل سەر ريكەفتين و ريزبەند ئەقەنە

- 1. خەدىجايا كچا خوەيلدى خودى ژى رازى بېيت
 - 2. سەودەيا كچا زومعەى خودى ژى رازى بيت
- 3. عائیشایا کچا ئەبی بەکری خودی ژی رازی بیت
 - 4. حەفسەيا كچا عومەرى خودى ژى رازى بىت
 - 5. زەينەبا كچا خوزەيمەى خودى ژى رازى بيت
 - 6. ئوم سەلەمە خودى ژى رازى بىت
 - 7. جوهیریا کچا حارسی خودی ژی رازی بیت
 - 8. رەملەيا كچا ئەبى سفيانى خودى ژى راز بىت
 - 9. سەفيەيا كچا حوەيەى خودى ژى رازى بىت
 - 10.مەيمونەيا كچا حارسى خودى ژى رازى بيت

ئەقەنە دەيكێن باوەرداران خودێ ژ ھەميان رازى بيت.

ئەو پەرتوكين مفا ژێ ھاتيە ديتن و بوينە ژێدەر

- 1. سيرة أعلام النبلاء (الذهبي)
 - 2. سيرة النبوية (ابن هشام)
- صورة من سير الصحابيات(عبدالحمميد عبدالرحمن)
 - 4. زاد المعاد(ابن القيم)
- صحابيات حول الرسول الله (محمود المصري
 - 6. سلسلة أمهات المؤمنين (خالد بن محمد)
 - 7. سلسلة أمهات المؤمنين (عثمان الخميس)
 - 8. ژیاناما پیغمبهری خودی (تحسین دوسکی)

ئەو ئافرەتىن دەورووبەرىن پىغەمبەرى ھىلىنىگ